

Rapport for
Det Sociale
Indikatorprogram for
sikrede institutioner
2008-2009

- et pilotstudie

Rapport for Det Sociale Indikatorprogram for sikrede institutioner 2008-2009 - et pilotstudie

Udarbejdet af Center for Kvalitetsudvikling i Region Midtjylland

Faglig koordinator Simon Østergaard Møller

Konsulent Lene Mosegaard Søbjerg

Center for Kvalitetsudvikling

Olof Palmes Allé 15

8200 Århus N

Telefon: 87 28 49 11

Bestillingsnr.: 219

www.sip.dk

Oktober 2009

Indhold

1 INDLEDNING	1
1.1 IMPLEMENTERING PÅ DE SIKREDE INSTITUTIONER	1
1.2 EVALUERING OG REVISION AF SIP FOR SIKREDE INSTITUTIONER	1
1.3 DENNE RAPPORTS STATUS.....	2
2 DESIGN OG METODE	3
2.1 PROGRAMMETS FOKUS OG METODE	3
<i>Afgrænsning af indsatsens indhold og mål</i>	3
<i>Målformulering</i>	5
<i>Evalueringsspørgsmålet</i>	7
2.2 INDIKATORER OG DATAINDSAMLINGSDESIGN	7
2.3 AUDIT	10
3 DENNE RAPPORTS FOKUS	13
3.1 DATAMATERIALE OG UDVÆLGELSE AF UNDERSØGELSESGRUPPE	13
3.2 AUDIT PÅ DENNE RAPPORT	14
4 ANALYTISKE FORBEHOLD OG BEGRÆNSNINGER	17
5 DE UNGES BAGGRUND	19
<i>Køn</i>	19
<i>Alder</i>	19
<i>Etnisk baggrund</i>	19
<i>Familieforhold</i>	20
<i>Skolegang, uddannelse og beskæftigelse</i>	21
6 DE UNGES SITUATION VED ANBRINGELSENS START	23
6.1 MISBRUG	23
6.2 PSYKISK OG SOCIAL SITUATION.....	23
<i>SDQ-skalaen</i>	24
7 DEN SOCIALFAGLIGE INDSATS I ANBRINGELSESFORLØBENE	29
7.1 ANBRINGELSESGRUNDLAGET	29
<i>Anbringelseskriterium</i>	29
7.2 SAMARBEJDE MED DE ANBRINGENDE KOMMUNER.....	30
<i>Kommunale handleplaner</i>	31
<i>Samarbejdet med den kommunale sagsbehandler</i>	31
7.3 INDSATSENS VARIGHED	32
7.4 MODTAGELSEN	32
7.5 ALMENE KVALIFICERENDE INDSATSER	34
<i>Skole og værksteder</i>	35
<i>Almindelig daglig levevis</i>	38
7.6 BEHANDLINGSINDSATSER	39

<i>Social udvikling og adfærd</i>	40
<i>Psykiske problemer</i>	42
<i>Fysisk sundhed</i>	43
<i>Netværksrelationer</i>	44
<i>Misbrug</i>	45
7.7 ER BEHANDLINGSINDSATSEN INDIVIDUELT TILPASSET?.....	46
8 DE UNGES SITUATION VED ANBRINGELSENS AFSLUTNING	49
8.1 MISBRUG	49
8.2 PSYKISK OG SOCIAL SITUATION.....	50
9 RESULTATER AF ANBRINGELSERNE	53
9.1 ANBRINGELSENS BETYDNING FOR RESULTATET	55
10 KONKLUSION	57
LITTERATUR	58

1 Indledning

Denne rapport er et pilotstudie baseret på data fra Det Sociale Indikatorprogram for sikrede institutioner (SIP). Rapporten foretager en række analyser af datamaterialet i SIP med henblik på at illustrere og give eksempler på, hvilke analysemuligheder dette materiale indeholder. Selvom der er tale om en ikke-repræsentativ analyse af relativt få sager, giver rapporten et billede af, hvilke informationer der er indeholdt i SIP og hvilke statistiske analyser, det vil være relevant at foretage.

Endvidere er rapporten den første afprøvning af en særlig metodisk tilgang i SIP, hvor statistiske analyser efterfølgende indgår i en såkaldt auditproces, hvor fagfolk fra praksis forholder sig til de statistiske analyseresultater og dermed bidrager med kvalificering af de kvantitative konklusioner.

Formålet med SIP er at pege på, hvor de sikrede institutioners arbejde fungerer godt, og hvor det kan blive bedre. Samtidig er det hensigten at få mere viden om, hvad der virker i den socialfaglige indsats på institutionerne.

Det er hensigten med SIP at gøre dokumentationen omsættelig i handling og læring for praksis. Derfor indsamler SIP dokumentation både om de resultater, de sikrede institutioner opnår med de unge, og den indsats, de unge har modtaget under anbringelsen. Filosofien er, at hvis gode resultater skal inspirere andre, er viden om, hvordan resultaterne er opnået en nødvendighed.

SIP er udviklet af regionerne i Danmark og er blandt andet støttet af Socialpædagogernes Landsforbund. Center for Kvalitetsudvikling i Region Midtjylland fungerer som nationalt sekretariat for SIP. Programmet er godkendt af Indenrigs- og Socialministeriet som det fastlagte monitorerings- og evalueringsprogram for de sikrede institutioner i Danmark.

1.1 Implementering på de sikrede institutioner

SIP har været under implementering på de sikrede institutioner i perioden 1. august 2008 til 1. august 2009. Implementeringen er sket i samarbejde mellem Center for Kvalitetsudvikling og de sikrede døgninstitutioner med henblik på at færdiggøre redskabet i SIP til endelig brug i praksis. Samtidig har Center for Kvalitetsudvikling ved igangsætningen af projektet stået for at præsentere SIP og uddanne personalet på institutionerne samt løbende afholde koordinerende møder.

I implementeringsprocessen har det været forbeholdt de enkelte institutioner selv at stå for selve implementeringen og organiseringen af SIP. Dette er sket ud fra tanken om, at SIP skal implementeres og anvendes i relation til den øvrige organisering af det daglige arbejde samt den eksisterende kultur på institutionerne. Det betyder dog også, at institutionerne ikke alle er påbegyndt implementeringen samtidig, hvilket har betydning for repræsentativiteten af de data, der er indeholdt i denne rapport.

SIP anvendes nu på alle 7 sikrede institutioner i Danmark, og det er forventningen, at dataindsamlingen bliver mere stabil fremover, og at datakvaliteten følgelig bliver mere tilfredsstillende.

1.2 Evaluering og revision af SIP for sikrede institutioner

I foråret 2009 gennemførte Center for Kvalitetsudvikling en evaluering af anvendelsen af SIP på de sikrede institutioner. Evalueringen baserede sig på interviews med ledere og medarbejdere fra 4 sikrede institutioner.

Overordnet set viser evalueringen en positiv holdning til SIP blandt de interviewede og i særdeleshed til potentialitet i SIP. SIP anses som nemt at gå til og som et godt redskab i det faglige arbejde. Det har positiv betydning for de faglige processer og giver værdifuld information, der kan anvendes i det socialfaglige arbejde.

Der er generelt tilfredshed med spørgeskemaernes faglige indhold, og selvom nogle af interviewpersonerne finder, at ikke alle spørgsmål synes lige relevante for den konkrete faglige indsats, er der accept af, at spørgsmålene kan være relevante for andre, fx i statistisk analyse. Interviewpersonerne giver desuden udtryk for, at tidsforbruget i forhold til SIP er passende, og at de gerne vil bruge arbejdstiden på SIP.¹

Evalueringen og andre tilbagemeldinger fra de sikrede institutioner med konkrete kommentarer og kritikpunkter til spørgeskemaerne i SIP har i maj-juni måned 2009 dannet grundlag for en endelig revision af skemaerne, der er taget i anvendelse på de sikrede institutioner fra 1. august 2009.

1.3 Denne rapportens status

Dette er et pilotstudie. Det vil sige, at rapportens hensigt er at give et billede af SIP's nuværende status i form af behandling af eksisterende data, velvidende at SIP ikke på nuværende tidspunkt har været fuldt implementeret tilstrækkeligt længe til at indeholde data, som kan anvendes i analyser, der kan generaliseres til hele gruppen af anbragte unge på sikrede institutioner.

Rapportens konklusioner skal således tages med forbehold for et relativt lille datamateriale, der ikke er udvalgt med henblik på repræsentativitet for hele målgruppen.

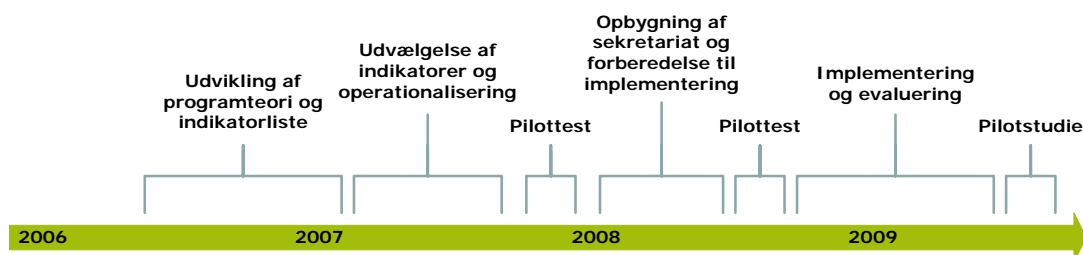
---

¹ Axelsen, Arvesen & Møller 2009

2 Design og metode

Udviklingen af de indikatorer, som indgår i SIP, er sket i et samarbejde mellem Institut for Sociologi, Socialt Arbejde og Organisation ved Aalborg Universitet, en arbejdsgruppe bestående af repræsentanter fra de sikrede institutioner og Center for Kvalitetsudvikling i Region Midtjylland. Nedenstående figur 1 illustrerer forløbet fra udviklingsarbejdets start til denne rapporters tilblivelse.

Figur 1. Udvikling af Det Sociale Indikatorprogram for sikrede institutioner.

Institut for Sociologi, Socialt Arbejde og Organisation havde i efteråret 2006 til opgave i samarbejde med arbejdsgruppen at formulere et fundament for udvælgelsen af indikatorer. Det vil sige at udpege hvilke indikatorer, der på baggrund af eksisterende forskning og erfaringer fra praksis, ville være relevante at inddrage i evalueringen af de sikrede institutioner. Indikatorerne skulle samtidig indsættes i en teoretisk model, der redegjorde for, hvilke sammenhænge der kan forventes at være mellem indikatorerne. Den samlede indikatorliste og deres indbyrdes sammenhænge udgjorde således en programteori for de sikrede institutioners arbejde.² Der vil løbende gennem denne rapport blive henvist til de relevante overvejelser og argumenter i programteorien.

På baggrund af programteorien udvalgte Center for Kvalitetsudvikling og repræsentanter fra de sikrede institutioner de endelige indikatorer, som derefter blev operationaliseret i en række spørgeskemaer. Disse skemaer er efterfølgende blevet testet og revideret i to omgange og efterfølgende implementeret på de sikrede institutioner.

I det følgende beskrives det evalueringsmæssige udgangspunkt for SIP-sikret, hvorefter dataindsamlingsdesignet og indikatorerne præsenteres.

2.1 Programmets fokus og metode

En central opgave i udviklingsarbejdet af SIP-sikret var at få afgrænset indsatsen og få beskrevet de mål, som indsatsen har. Dette arbejde er ikke umiddelbart enkelt, idet målene og den indsats, der ydes, kan variere afhængigt af den enkelte institution og af den enkelte unges situation, problemstillinger og behov. Dette var følgelig et væsentligt omdrejningspunkt for de indledende drøftelser i udviklingsarbejdets arbejdsgruppe.

Afgrænsning af indsatsens indhold og mål

At SIP-sikret omfatter den samlede indsats på de sikrede institutioner udgør i sig selv en formel og enkel afgrænsning af indsatsen. Grundlaget for anbringelse på en sikret institution er lovhjemlet i magtanvendelsesbekendtgørelsen over for børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, hvor kriterierne for anbringelse fremgår af § 7. Denne paragraf fastslår, at en sikret institution kan anvendes for unge, når:

² Programteorien er beskrevet i Nissen 2006.

1. dette er absolut påkrævet for at afværge, at den unge skader sig selv eller andre, og faren herfor ikke på forsvarelig måde har kunnet afværges ved andre mere lempelige forholdsregler, eller
2. det i en indledende iagttagelsesperiode er absolut påkrævet for at tilvejebringe et grundlag for den videre socialpædagogiske behandling, eller
3. det på baggrund af den indledende iagttagelsesperiode, jf. nr. 2, fastlås, at det er absolut påkrævet, at der iværksættes et længerevarende behandlingsforløb på en sikret afdeling, eller
4. opholdet træder i stedet for varetægtsfængsling, jf. retsplejelovens § 765, eller
5. opholdet er led i afsoning, jf. § 78, stk. 2, i lov om fuldbyrdelse af straf m.v., og betingelserne i nr. 1, 2 eller 3 samtidig er opfyldt eller
6. opholdet er led i en idømt foranstaltning, jf. straffelovens § 74 a, eller
7. der er tale om udlændinge under 15 år uden lovligt ophold i Danmark, jf. §§ 11-13.³

Som det fremgår af de 7 anbringelseskriterier, kan der være tale om relativt forskellige formål med anbringelsen af unge på sikrede institutioner afhængigt af, hvilket kriterium den unge anbringes på. Den formelle afgrænsning af indsatsen på sikrede institutioner skal derfor ikke forstås sådan, at betingelserne for indsatsen er ensartede på tværs af de anbragte unge eller, at institutionerne modtager en homogen gruppe af unge med ensartede problemstillinger og anbringelsesformål.⁴

I praksis skal de sikrede institutioner varetage en række forskellige mål med anbringelserne og således også administrere, organisere og gennemføre en række forskellige typer af indsats. To af anbringelseskriterierne kan bruges til at illustrere, hvordan indsatsen overfor de unge kan fungere på vidt forskellige betingelser og med vidt forskelligt indhold.

Knap 80 % af de anbragte unge på de sikrede institutioner er anbragt under kriteriet om ophold i stedet for varetægtsfængsling, såkaldt varetægtssurrogat. Unge i varetægtssurrogat er omfattet af retsplejelovens bestemmelser om varetægtsfængsling, hvilket blandt andet opstiller to væsentlige betingelser for, hvilken indsats de unge kan modtage under anbringelsen:

1. For det første er de unge typisk anbragt i varetægtssurrogat i fire uger 'ad gangen'. I henhold til retsplejeloven er fristen for varetægtsfængsling "så kort som mulig og må ikke overstige 4 uger. Fristen kan forlænges, men højst med 4 uger ad gangen".⁵ Det betyder i praksis, at institutioner ikke med sikkerhed kan vide, hvor lang tid de unge vil være anbragt, og at der ikke kan planlægges en indsats, der overstiger 4 uger.
2. For det andet fremgår det også af retsplejeloven, at en "varetægtsarrestant alene er undergivet de indskrænkninger, som er nødvendige til sikring af varetægtsfængslingens øjemed eller opretholdelse af orden og sikkerhed i varetægtsfængslet" samt, at "hverken institutionens personale eller andre må benyttes til at udforske varetægtsarrestanten"⁶. Det betyder, at den indsats som unge anbragt i varetægtssurrogat modtager alene må indledes, hvis de unge selv ønsker det.

Disse to betingelser må formodes i praksis at sætte nogle ganske klare begrænsninger for hvilke mål, der kan defineres for unge i varetægtssurrogat og hvilken indsats, der kan gennemføres.

---

³ BEK nr. 1309 af 14/12/2004

⁴ Nissen 2006, s. 11

⁵ Lov om Rettens Pleje nr. 1001 af 5/10 2006, § 767.

⁶ Ibid., §§ 770 og 774

For unge anbragt under kriteriet for ophold som led i idømt foranstaltning, jf. straffelovens § 74 a, er der derimod tale om nogle radikalt anderledes betingelser for indsatsen. Anbringelseskriteriet vedrører unge anbragt på den såkaldte *ungdomssanktion*, hvilket i henhold til straffeloven indebærer "en struktureret, kontrolleret socialpædagogisk behandling".⁷ Behandlingen er af 2 års varighed, hvoraf højst 12 måneder må afvikles på en sikret institution. Unge anbragt i ungdomssanktion udgør 16 % af alle anbragte unge, hvilket gør dette anbringelseskriterium til det næstmest anvendte efter varetægtssurrogat.

Unge anbragt i ungdomssanktion gør det i princippet muligt for institutionerne i væsentligt højere grad at planlægge og gennemføre en indsats med et længerevarende og mere ambitiøst sigte end tilfældet er for unge anbragt i varetægtssurrogat. Afgrænsningen af mål for og indhold af indsatsen på de sikrede institutioner må således tage højde for de variationer, der udgør de faktiske betingelser for indsatsen.⁸

Målformulering

Indledningsvist kan to fælles mål med indsatsen på de sikrede institutioner, uafhængigt af den konkrete unge, beskrives som *fastholdelse* dvs. sikre, at den unge fysisk er et bestemt sted, og *hjælp* dvs. yde en eller anden form for omsorg, støtte, uddannelse eller behandling til den unge.⁹

Disse overordnede mål bør dog konkretiseres, hvis det skal danne udgangspunkt for et spørgsmål, der kan evalueres. Denne konkretisering bør ikke mindst tage hensyn til, hvad der i praksis er realistisk opnåeligt. Dette afhænger som beskrevet ovenfor ganske meget af de konkrete betingelser for indsatsen og naturligvis af den konkrete unge.

Målet om fastholdelse handler i henhold til lovgivningen om at sikre, at den unge ikke udøver skade på sig eller omverdenen, fx ved at begå nye lovovertrædelser. Målet om hjælp er i lovgivningen meget bredt formuleret som enten at "tilvejebringe et grundlag for" eller som tidligere nævnt at gennemføre en egentlig "socialpædagogisk behandling" af "længerevarende", "struktureret" og "kontrolleret" karakter. Lovgivningen fastslår imidlertid ikke, hvad hjælpen mere konkret skal føre til, dvs. hvilke resultater, der ønskes opnået i en anbringelse på en sikret institution¹⁰.

I SIP-sikrets udviklingsarbejde var der i arbejdsgruppen enighed om, at det optimale langsigtede mål er at skabe en "varig" forbedring for den unge. Idealistisk set er målet at skabe en forbedring, der radikalt ændrer den unges handlemønstre.

I praksis oplever arbejdsgruppen dog ofte, at dét, der er muligt at realisere under de givne rammer, er en "positiv påbegyndt udviklingsproces" eller at "tage de første skridt på vejen". Dette drejer sig om at opstille nogle konkrete og enkle mål for den unge i en plan, der på sigt kan understøtte en forbedring af den unges situation.¹¹

---

⁷ LBK nr. 1068 af 06/11/2008 (Straffeloven), § 74a

⁸ Nissen 2006, s. 13

⁹ Ibid.

¹⁰ Ibid., s. 17

¹¹ Ibid., s. 18

Samlet set må målformuleringen for anbringelsen på en sikret institution således tage højde for, at det for nogle unge primært vil handle om fastholdelse, fx nogle unge i varetægtsurrogat, mens det for andre unge er muligt at fastsætte mål, der sigter efter en egentlig forbedring af den unges situation.

Målformuleringen for SIP-sikret er som følge heraf opbygget af 5 forskellige målsætninger med anbringelsen. De 5 på hinanden følgende målsætninger skal forstås således, at mål 1 er et minimumsmål, hvorefter målsætninger bliver mere og mere ambitiøse. Mål 5 anses således som det optimale mål. Der er ikke på forhånd opsat en antagelse om hvornår og for hvem, de forskellige mål kan opnås. Målformuleringen lægger således op til, at forskellige mål kan opnås for forskellige unge.

Målformuleringen er som følgende:

”Målet med indsatsen anbringelse på sikret institution er at forebygge (afværge), at den situation, en ung befinder sig i, får risikable sociale, kulturelle, materielle og personlige konsekvenser for den unge selv eller den unges omverden, ved i indsatsen at fastholde og yde hjælp til den unge. Målet med indsatsen er mere præcist at:

1. Sikre at den unge ikke skades, skader sig selv eller skader andre herunder begår ny kriminalitet
2. Give den unge mulighed for at praktisere et hverdagsliv, der understøtter den unges sociale, materielle, kulturelle og personlige udvikling
3. Få et kendskab til den unges behov og situation og – såfremt det skønnes nødvendigt – opstille mål for, hvordan man på institutionen kan bidrage til at påbegynde en proces i retning af en forbedring af den unges sociale, kulturelle, materielle og personlige situation
4. At påbegynde en forbedring af den unges sociale, kulturelle, materielle og personlige situation
5. At skabe en forbedring af den unges sociale, kulturelle, materielle og personlige situation, således at den unge har bedre handlemuligheder ved anbringelsens afslutning set i forhold til den situation, den unge befandt sig i ved anbringelsen

For pkt. 3-5 desuden:

- At skabe et grundlag for udslusning og/eller en eventuel efterfølgende og mere langvarig indsats ved at hjælpe, forberede og motivere den unge til at forbedre sin sociale, materielle, kulturelle og personlige situation og – såfremt det er aktuelt – at indgå i en efterfølgende indsats.¹²

Målformuleringen tager således højde for, at en anbringelse på en sikret institution ikke kan forventes at være en garanti for, at den enkelte unge ikke begår ny kriminalitet efter anbringelsen. Fordi der er tale om, at de unge er anbragt under særlige rammer og ofte i kortere perioder, kan man f.eks. ikke hindre, at den unge vender tilbage til et problematisk eller kriminalitetsfremmende miljø. Det betyder på den ene side, at man højest kan tale om, at der er en *sandsynlighed* for, at indsatsen udgør et virksomt *element i en proces*. På den anden side betyder det også, at såfremt der sker en forbedring af den unges situation på sigt f.eks. i form af aftagende risikabel adfærd, så kan man også højest tale om, at der er en sandsynlighed for, at indsatsen har bidraget til det og kun under forudsætning af, at der i indsatsen successivt er påbegyndt eller skabt en egentlig forbedring af den unges situation.¹³

---

¹² Ibid., s. 18-19

¹³ Ibid.

Evalueringsspørgsmålet

Med afsæt i ovenstående blev evalueringsspørgsmålet formuleret som følgende:

Under hvilke betingelser og på hvilke områder kan indsatsen overfor en ung anbragt på en sikret institution via fastholdelse og hjælp bidrage til at understøtte, påbegynde eller skabe en successiv forbedring af den unges sociale, materielle, kulturelle og personlige situation (jf. målformuleringen), således at den unge opnår bedre handlemuligheder set i forhold til den situation, den unge befandt sig i ved anbringelsen?

Evalueringsspørgsmålet interesserer sig for, hvordan indsatsen kan understøtte, påbegynde eller skabe en udvikling af den unges sociale, materielle, kulturelle og personlige situation. På baggrund af evalueringsspørgsmålet er formuleret en programteori for SIP-sikret, der rummer en række antagelser om, hvordan disse mål kan opnås. Ud fra denne programteori er der udviklet og udvalgt indikatorer på indsatsen og dens resultater for de unge.

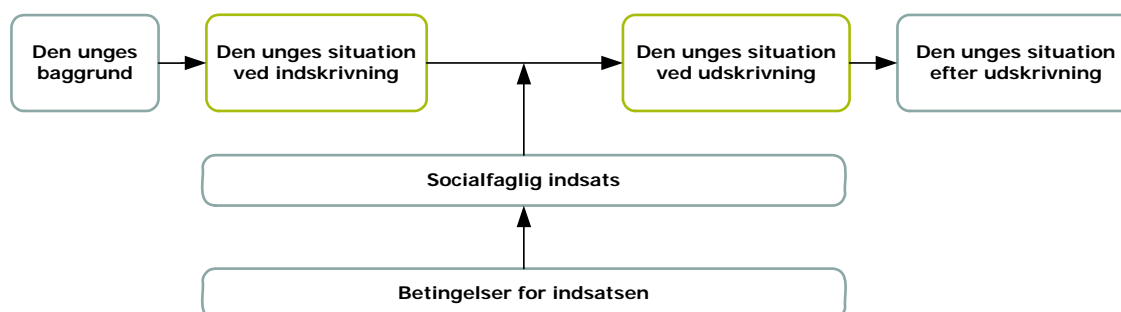
2.2 Indikatorer og dataindsamlingsdesign

Som det fremgår af evalueringsspørgsmålet ovenfor interesserer SIP sig ikke alene for, hvilke *resultater* der opnås gennem anbringelsen af unge på sikrede institutioner, dvs. om der understøttes, påbegyndes eller skabes en "forbedring af den unges sociale, materielle, kulturelle og personlige situation". SIP er også optaget af, hvad det er i anbringelsesindsatsen, som virker eller ikke virker, altså under "hvilke betingelser og på hvilke områder" indsatsen overfor en anbragt ung kan skabe resultater.

Med dette fokus på, *hvad der virker for hvem under hvilke betingelser*, placerer SIP sig i en evalueringstradition, der lægger vægt på teoristyret evaluering, der i sit undersøgelsesdesign indbygger forventninger om variation i den gennemførte indsats og i indsatsens betingelser og rammevilkår.¹⁴ Programteorien for SIP-sikret redegør for en række parametre, der kan bruges som indikatorer på væsentlige elementer af variationen de sikrede institutioner imellem.

Evalueringsmodellen i SIP er opbygget med henblik på at understøtte dette fokus, hvor ønsket er at undersøge, hvordan indsatsen virker eller ikke virker på de anbragte unges situation og hvilke betingelser for indsatsen, der ser ud til at have betydning for denne virkning. Den nedenstående Figur 2 viser evalueringsmodellen for SIP.

Figur 2. Evalueringsmodel. SIP for sikrede institutioner.

¹⁴ Se fx Pawson & Tilley 1997 og Kazi 2003

Modellen viser de områder, som SIP-sikret opstiller indikatorer og indsamler data for, der kan anvendes til at undersøge virkningerne af den socialfaglige indsats for den unges situation under inddragelse af en række betingelser for indsatsen.

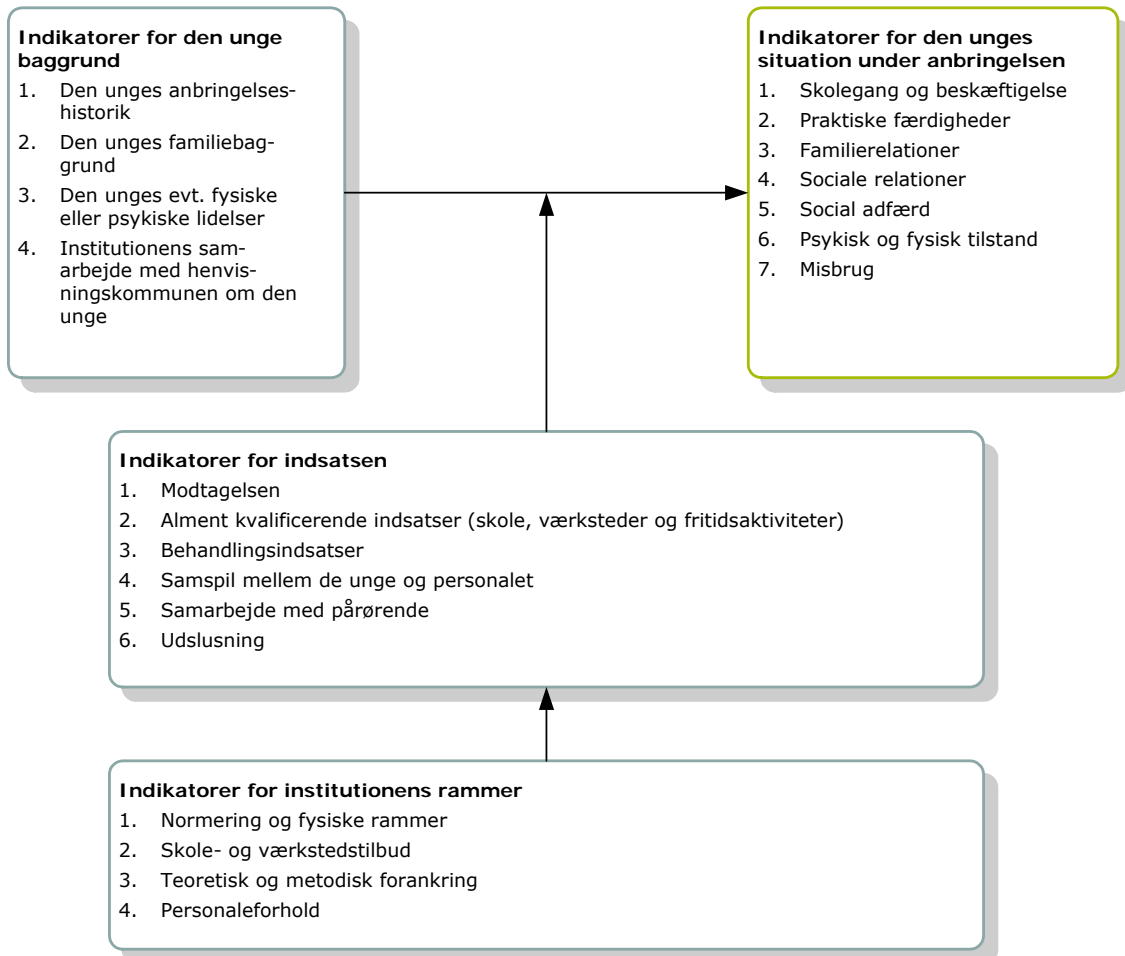
Som det fremgår, indeholder modellen beskrivelser af den konkrete unge på flere forskellige tidspunkter i og efter et anbringelsesforløb. Det drejer sig for det første om en række baggrundsfaktorer hos den unge, som er relevante at afdække. For det andet ønskes en beskrivelse af den unges situation ved anbringelsens start. For det tredje en tilsvarende beskrivelse af den unge ved anbringelsens afslutning med henblik på at vurdere, hvorvidt den unges situation har ændret sig undervejs. Endelig, for det fjerde, ønskes en opfølgningsevaluering af den unges situation i en periode efter anbringelsens afslutning.

Nedenstående figur 3 viser de indikatorer, som er udvalgt til SIP-sikret på baggrund af programteorien. Af programteorien fremgår de forskningsmæssige begrundelser for indikatorernes relevans¹⁵. Indikatorer for opfølgningsevalueringen i SIP-sikret er ikke medtaget i figuren, da denne del ikke er inkluderet i denne rapport.

---

¹⁵ Se Nissen 2006

Figur 3. Indikatorer, resultatmåling. SIP for sikrede institutioner.

Som det fremgår, er der valgt fire indikatorer på den unges baggrund. Udover disse fire registreres de unge også ved en række almindelige baggrundsfaktorer, såsom køn og alder. Der er valgt syv indikatorer til afdækning af den unges situation under anbringelsen. Disse indikatorer kan betegnes som SIP-sikrets *resultatindikatorer*, idet det er disse mål, som kan anvendes til at identificere den unges udvikling undervejs i anbringelsesforløbet.

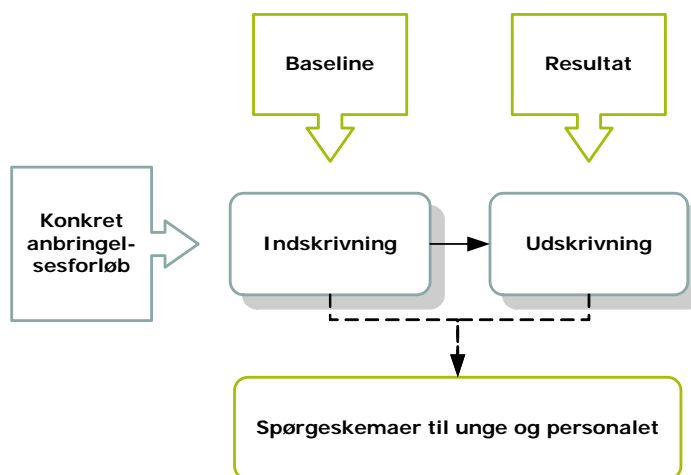
Resultatindikatorerne skal, i henhold til SIP-sikrets målbeskrivelse, ikke opfattes sådan, at der nødvendigvis er indbygget en forventning om, at alle unge anbragt på sikrede institutioner skal udvikle sig positivt på samtlige syv indikatorer. I stedet skal målene snarere opfattes som de livsområder hos de unge, som i denne sammenhæng er interessante at følge over tid med henblik på en vurdering af, hvorvidt anbringelsesindsatsen har bidraget positivt (eller negativt) til en udvikling på disse områder.

Der er endvidere udvalgt seks indikatorer til beskrivelse af indsatsen på de sikrede institutioner. Disse indikatorer, som kaldes *procesindikatorer*, er naturligvis ikke dækkende for den samlede indsats, der foregår i løbet af en anbringelse, men udgør en række væsentlige fokusområder for personalets arbejde.

Endelig er der udvalgt fire indikatorer til beskrivelse af en række nøgleområder i de institutionelle betingelser for indsatsen på de sikrede institutioner. Disse *strukturindikatorer* udgør sammen med en række forhold i det konkrete anbringelsesforløb de betingelser for indsatsen, som SIP-sikret medtager.

Samtlige indikatorer er operationaliseret i en række spørgeskemaer til brug for dataindsamlingen. Nedenstående Figur 4 viser dataindsamlingsdesignet for den del af SIP-sikret, der vedrører selve anbringelsesforløbet.

Figur 4. Dataindsamlingsdesign, resultatmåling. SIP for sikrede institutioner.

For hvert anbringelsesforløb foretages en spørgeskemabesvarelse ved henholdsvis indskrivning og udskrivning. Såvel de unge som personalet besvarer et spørgeskema. Ved indskrivningen spørges ind til den unges baggrund og den unges situation på det pågældende tidspunkt. Udskrivningsbesvarelsen omhandler den unges situation, beskrevet med de samme indikatorer som ved indskrivningen, hvilket gør det muligt at evaluere den unges udvikling og resultat af anbringelsesindsatsen. Udskrivningsbesvarelsen omhandler også målene med og indholdet af personalets indsats undervejs i anbringelsesforløbet samt en række andre faktorer af betydning for den konkrete indsats.

Spørgeskemaerne til personalet er opdelt til de relevante faggrupper. Der er således skemaer til institutionens socialrådgiver, til den unges lærer og faglærer og til den unges kontaktpædagog (eller til en pædagog med godt kendskab til den unge, hvis der på institutionen ikke arbejdes med en kontaktpædagogordning).

2.3 Audit

For at kvalificere dataanalyserne i SIP gennemføres der i forbindelse med hver afrapportering et eller flere såkaldte auditforløb. Audit betyder faglig høring, og et auditforløb er en metode til at skabe formelle rammer omkring en faglig diskussion.¹⁶ Auditforløbene i SIP tager afsæt i en række på forhånd udvalgte temaer og emner, der som regel vil være analyseresultater på baggrund af de kvantitative data indsamlet gennem ovenstående spørgeskemaer. Et panel bestående af ledere og medarbejdere fra anbringelsesstederne giver med udgangspunkt i disse analyser deres faglige fortolkninger og vurderinger af dokumentationen.

Udover at producere ny viden fungerer disse audits også som rum for kvalitetsudvikling og læring, hvor fagfolk fra de sikrede institutioner kan drage nytte af hinandens erfaringer og vurderinger. Hensigten med auditforløbene i

¹⁶ Se Isager et al. 2009

SIP er således at lade analyseresultaterne møde den praksisbaserede viden og derigennem skabe et mere nuanceret billede af sammenhænge mellem indsats og resultater på de sikrede institutioner. Derved skabes der bedre muligheder for at udvælge eksempler på god praksis, hvilket kan medvirke til inspiration blandt ledere og medarbejdere fra de sikrede institutioner.

3 Denne rapport's fokus

Den statistiske analyse i denne rapport vil ikke medtage samtlige indikatorer i SIP. Dette skyldes for det første, at denne rapport som et pilotstudie primært tjener til at give en række eksempler på, hvilke undersøgelser der kan foretages ud fra datamaterialet i SIP. For det andet er der på nuværende tidspunkt ikke en tilstrækkelig mængde data indsamlet til at gøre det muligt at foretage avancerede statistiske analyser, der inddrager et stort antal variable.

I denne rapport vil følgende indikatorer medtages:

Indikatorer for den unges situation under anbringelsen

- Skolegang og beskæftigelse
- Social adfærd
- Psykisk tilstand
- Misbrug

Indikatorer for indsatsen

- Modtagelsen
- Alment kvalificerende indsatser (skole, værksteder og fritidsaktiviteter)
- Behandlingsindsatser

Indikatorer for den unge baggrund

- Den unges familiebaggrund
- Institutionens samarbejde med henvisningskommunen om den unge

Der vil i analysen ikke blive medtaget indikatorer vedrørende anbringelsesforløbenes institutionelle rammer, hvilket skyldes at de unge som medtages i rapporten behandles under ét, og der således ikke i analysen blive skelnet mellem, hvilke institutioner de unge har været anbragt på.

3.1 Datamateriale og udvælgelse af undersøgelsesgruppe

SIP for de sikrede institutioner har været under implementering i perioden 1. august 2008 til 1. august 2009. Det betyder for det første, at nogle institutioner implementerede programmet fuldt ud i løbet af efteråret 2008, mens andre først har påbegyndt implementeringen i foråret 2009. For det andet betyder det også, at indsamlingen af data i begyndelsen af institutionernes implementering af SIP var præget af, at organisering og ansvarsfordeling på de enkelte institutioner ikke i alle tilfælde var på plads fra implementeringens start.

Datamaterialet, som den foreliggende analyse baserer sig på, er således mangelfuldt i flere sammenhænge. For det første foreligger der pr. 1. august 2009 alene data fra 6 af de 7 sikrede institutioner og for 2 af de 5 institutioner i datamaterialet, er der tale om ganske få anbringelsesforløb. Det er således 4 institutioner, som udgør hovedparten af de foreliggende data i databasen. Ikke alle unge på de deltagende institutioner er med i materialet, hvilket dels skyldes, at institutionernes implementering har været løbende og ikke inkluderet samtlige unge fra starten, dels at dataindsamlingen i implementeringsperioden ikke har inkluderet unge med korte anbringelser under 3 uger.

Pr. 1. august 2009 indeholdt databasen i SIP følgende antal sager fra de sikrede institutioner:

Institution	Antal sager
Bakkegården	56
Egely	29
Grenen	4
Koglen	0
Stevnsfortet	20
Sølager	9
Sønderbro	18
I alt	136

På baggrund af disse data er der udvalgt en undersøgelsesgruppe til brug for denne analyse. Når det var nødvendigt at foretage en sådan udvælgelse skyldes det primært, at det var nødvendigt at frasortere forløb, der var mangelfuldt dokumenterede, dvs. hvor kun nogle af skemaerne var udfyldt.

Udvælgelsen af data blev foretaget i begyndelsen af juni måned. På dette tidspunkt var der 101 sager i databasen. Af disse forløb blev fravalgt mangelfuldt dokumenterede forløb, hvor der fx manglede vigtige oplysninger i udskrivningsskemaerne. På baggrund af denne sortering blev undersøgelsesgruppen på 57 sager. Disse sager kommer fra de 5 sikrede institutioner Bakkegården, Egely, Stevnsfortet, Sølager og Sønderbro. De to førstnævnte står for langt størstedelen af sagerne i den analyserede undersøgelsesgruppe.

3.2 Audit på denne rapport

I september 2009 blev der afholdt en audit på baggrund af en foreløbig rapport. Sønderbro var forhindret i at deltage i auditmødet, så der var repræsentanter fra 6 af de 7 sikrede institutioner. Hver institution måtte medbringe to personer, og de var på forhånd blevet opfordret til at sende en ledelsesrepræsentant og en pædagog til mødet. Det var dog op til den enkelte institution at beslutte, hvem der konkret skulle deltage i mødet. Auditpanelet bestod af 4 pædagoger, 5 afdelingsledere, 1 psykolog og 1 viceforstander.

Som forberedelse til mødet havde alle deltagere modtaget et eksemplar af den foreløbige rapport, som indeholdt den statistiske del af nærværende rapport. Derudover havde de modtaget 9 konkrete vurderingsspørgsmål, som relaterede sig til resultater i rapporten, som havde skabt undring eller interesse hos sekretariatet. Disse spørgsmål omhandlede de statistiske resultater vedrørende:

1. Forskellen mellem de unges selv vurdering og personalets vurdering af dem
2. De væsentligste indsatsområder i anbringelserne (overordnet set)
3. De væsentligste fokuspunkter indenfor indsatsen "social udvikling og adfærd"
4. Forholdet mellem unge med kammeratskabsproblemer og indsatsen rettet mod "fysisk sundhed"
5. Den statistiske påvisning af en forbedring af de unges prosociale adfærd under anbringelsen
6. Den statistiske påvisning af en forværring af de unges emotionelle problemer under anbringelsen
7. De unges angivelser af at have opretholdt et hashmisbrug under anbringelsen
8. Generelle kommentarer til rapporten

9. Specifikke kommentarer til rapporten

Disse 9 områder samt et ekstra spørgsmål om de unges fremtidsønsker om skole og job blev diskuteret af deltagerne¹⁷. Alle deltagere fik mulighed for at kommentere hvert enkelt spørgsmål uden afbrydelse og først, når alle havde udtalt sig, blev der åbnet for diskussion. Auditpanelet havde en lang række konstruktive kommentarer til de 10 spørgsmål, rapporten og selve arbejdet med SIP. Disse kommentarer har kvalificeret den statistiske analyse betydeligt og er indskrevet i rapporten i de afsnit, hvor de hører til.

---

¹⁷ Vurderingsskemaet kan ses i sin fulde længde i bilag 1.

4 Analytiske forbehold og begrænsninger

Dette er et pilotstudie, hvis formål primært er at afsøge forskellige analysemuligheder i datamaterialet i SIP. Der er tale om en analyse, der indeholder en række forbehold i forhold til generaliseringen af analyseresultaterne til hele gruppen af anbragte unge på de sikrede institutioner.

For det første er der tale om et lille udsnit af de anbragte unge. Som nævnt ovenfor består datamaterialet af 57 unge, hvilket gør det muligt at foretage en række beskrivende statistiske analyser, ligesom det er muligt at foretage nogle relativt enkle sammenhængsanalyser. Det er imidlertid ikke muligt på baggrund af dette materiale at foretage mere avancerede statistiske analyser, der kan bruges til at indikere egentlige kausalsammenhænge mellem fx en bestemt type indsats og resultater hos en bestemt gruppe unge. Dette vil først blive muligt, når databasen i SIP indeholder en væsentligt større mængde data.

For det andet kan der rejses tvivl om, hvorvidt de 57 unge, der indgår i rapportens undersøgelsesgruppe, kan siges at være repræsentative for gruppen af anbragte unge på sikrede institutioner. Som nævnt ovenfor indeholder databasen flere sager fra nogle institutioner end fra andre, hvilket ikke skyldes, at de pågældende institutioner simpelthen har flere anbragte unge, men at institutionerne har implementeret SIP i forskellige tempi. Udvælgelsen af undersøgelsesgruppen er altså ikke sket ud fra et ønske om at sikre repræsentativitet, men ud fra et ønske om at maksimere kvaliteten af de data, som indgår i denne analyse.

Disse begrænsninger i datamaterialet betyder, at denne rapportes resultater skal tages med væsentlige forbehold. Det bør således ikke forventes, at analyseresultaterne ville blive de samme, såfremt tilsvarende analyser blev foretaget på hele gruppen af anbragte unge.

5 De unges baggrund

I det følgende beskrives de unge, der indgår i undersøgelsesgruppen på baggrund af dels køn, alder og etnicitet, dels indikatorerne *den unges familiebaggrund* og *skolegang og beskæftigelse* forud for anbringelsen. Hvor der foreligger andre tal for anbragte unge på sikrede institutioner, er disse medtaget som sammenligningsgrundlag.

Køn

Andre anbringelsesstatistikker over sikrede institutioner viser, at der er en stærk overvægt af drenge på institutionerne¹⁸. Dette mønster genfindes i denne rapport's undersøgelsesgruppe.

Af de 54 unge i undersøgelsen, som er registreret med køn og alder, er de 49 drenge, svarende til 91 %, mens 5 af de unge er piger. Andre undersøgelser af de sikrede institutioner viser en tilsvarende kønsfordeling¹⁹. Kønsforskellen er således meget udtalt.

Tabel 1. Kønsfordeling i undersøgelsesgruppen.

Køn	Antal	Procent
Drenge	49	91
Piger	5	9
I alt	54	100

Alder

De unge som anbringes på sikrede institutioner er som regel mellem 15 og 17 år, men kan i særlige tilfælde være ned til 12 år. Gennemsnitsalderen for de unge, der deltager i denne undersøgelse, er 17,1. Alle unge i undersøgelsesgruppen er mellem 15 og 19 år gamle, og de fleste er mellem 17 og 18 år. Der er således ingen af de unge i gruppen, der er under 15 år.

Tabel 2. Aldersfordeling i undersøgelsesgruppen.

Alder	Antal	Procent
15	3	6
16	11	20
17	18	33
18	19	35
19	3	6
I alt	54	100

Etnisk baggrund

Tidligere undersøgelser af unge anbragt på sikrede institutioner har vist, at en relativt stor andel af de unge har en anden etnisk herkomst end dansk²⁰, sammenlignet med befolkningen som helhed. I undersøgelsesgruppen er dette også tilfældet.

¹⁸ Nissen 2006, s. 28, Søbjerg 2008, s. 19-20

¹⁹ Hansen og Zobbe 2006

²⁰ Ibid.

Tabel 3 viser andelen af de unge i undersøgelsesgruppen, hvor begge forældre er født i et ikke-vestligt land. Som det fremgår, har størstedelen af de unge (61 %) en ikke-vestlig etnisk baggrund. Dette tal er stort set identisk med Hansen og Zobbes undersøgelse af sikrede institutioner fra 2006, der opgør antallet af unge med flygtninge- eller indvandrerbaggrund i deres kernegruppe til 63 %.^{21 22}

Tabel 3. Fordeling på etnisk baggrund i undersøgelsesgruppen. De unges svar.

Etnisk baggrund ²³	Antal	Procent
Vestlig	22	39
Ikke vestlig	35	61
I alt	57	100

Tabel 4 viser andelen af de unge i undersøgelsesgruppen, hvor en eller begge af forældrene er oplyst af den unge som flygtninge.

Tabel 4. Fordeling i undersøgelsesgruppen, hvor en eller begge forældre er flytninge. De unges svar.

"Er en eller begge af dine forældre flytninge?"	Antal	Procent
Ja	18	36
Nej	32	64
I alt	50	100

Som det fremgår, oplyser lidt over en tredjedel af de unge, at en eller begge deres forældre er flygtninge. Det er imidlertid usikkert præcist, hvordan de unge opfatter flygtningestatus, og hvorvidt de unges opfattelse er sammenfaldende med den juridiske betegnelse. Dog stemmer andelen af unge med flygtningebaggrund i undersøgelsesgruppen nogenlunde overens med Hansen og Zobbes undersøgelse af de sikrede institutioner, der viste, at 31 % af de unge ifølge deres beregninger havde flygtningebaggrund²⁴.

Familieforhold

Af SIP-sikrets programteori fremgår det, at en tidligere undersøgelse på anbringelsesområdet viser, at anbragte børns familier er karakteriseret ved en kraftig marginalisering i forhold til arbejdsmarkedet.²⁵ Af de unges svar i SIP fremgår også, at en stor andel af de unges forældre er udenfor arbejdsmarkedet. Tallene fremgår af Tabel 5.

²¹ Ibid., s. 45

²² Andelen af unge med ikke-vestlig baggrund er lavere i en undersøgelse på de sikrede institutioner gennemført i første halvår af 2008, hvor andelen af etniske danskere var 56 % (Søbjerg, 2008, s. 20).

²³ Unge, hvor *begge* forældre er født i et ikke-vestligt land kategoriseres med ikke-vestlig etnisk baggrund. Vestlige lande defineres som alle 25 EU-lande plus Andorra, Island, Liechtenstein, Monaco, Norge, San Marino, Schweiz, Vatikanstaten, Canada, USA, Australien og New Zealand. Alle andre lande defineres som ikke-vestlige lande (Kilde: Danmark Statistik, www.dst.dk).

²⁴ Ibid., s. 44

²⁵ Nissen 2006, s. 33

Tabel 5. Undersøgellesgruppens forældres tilknytning til arbejdsmarkedet. De unges svar. Procent.

	Mor	Far
I arbejde	56	68
Arbejdsløs	10	10
Under uddannelse	5	0
Hjemmegående	7	3
På pension	22	20
I alt	100	101
Procentgrundlag	41	40

Som det ses er 10 % af de unges forældre arbejdsløse, mens godt en femtedel står uden for arbejdsmarkedet, da de er hjemmegående eller på pension.

Tidligere undersøgelser af sikrede institutioner viser, at en del unge har forældre eller familiemedlemmer, der er belastede af sociale og personlige problemer. Dette kan være i form af psykiske eller fysiske problemer, misbrugsproblemer eller kriminel adfærd. Sådanne problemer formodes at medvirke til, at en del unge på sikrede institutioner har et sårbart, mangelfulgt eller problematisk familienetværk, hvis ressourcer i forhold til at støtte den unge kan være begrænsede.²⁶

Som det fremgår af nedenstående Tabel 6 har de unge i undersøgelsesgruppen også medlemmer af den nærmeste familie med væsentlige sociale eller personlige problemer. Knap halvdelen af de unge giver således udtryk for, at de har nære familiemedlemmer med problemer. Det drejer sig primært om familiemedlemmer, som har begået kriminalitet (24 %), har problemer med alkohol (20 %) eller psykiske problemer (18 %).

Tabel 6. Problemer blandt undersøgelsesgruppens nærmeste familiemedlemmer. De unges svar.

Personer i nærmeste familie med følgende problemer	Antal	Procent
Handicap eller langvarig sygdom	4	8
Psykiske problemer	9	18
Alkoholproblemer	10	20
Problemer med euforiserende stoffer	4	8
Har begået kriminalitet	12	24
I alt	24	48

Skolegang, uddannelse og beskæftigelse

Andre undersøgelser peger på, at mange anbragte børn og unge har et ustabil skoleforløb forud for anbringelsen.²⁷ Tabel 7 viser de unges svar på spørgsmålet om, hvad de lavede, inden de blev anbragt på den sikrede institution. Som det fremgår, var 69 % i et uddannelsesforløb eller beskæftigelse i en eller anden form, mens en relativt stor andel på 20 % var uden for både uddannelsessystemet og arbejdsmarkedet. For så vidt angår den sidste gruppe er der imidlertid grund til at formode, at en stor del af disse unge har afsluttet en folkeskoleprøve, eftersom de på undersøgelsestidspunktet var 17 år eller derover.

²⁶ Nissen 2006, s. 29-30.

²⁷ Fx Perthou et al. 2008

Tabel 7. Fordeling i skolegang og beskæftigelse før anbringelsen. De unges svar.

"Hvad lavede du, før du kom på institutionen?"	Antal	Procent
Gik i skole (fx folkeskole, specialskole, produktionsskole)	17	35
I gang med gymnasial uddannelse (fx alment gymnasium, HTX, HH)	2	4
Havde fuldtidsarbejde	5	10
Havde deltidsarbejde	3	6
Gik i skole / var under uddannelse og havde deltidsarbejde	7	14
Havde ikke noget arbejde og var ikke under uddannelse	10	20
Overført fra anden institution	5	10
I alt	49	100

Det er veldokumenteret, at anbragte unge slutter skolen tidligere og klarer sig dårligere uddannelses- og arbejdsmæssigt end andre unge.²⁸ Blandt de forklaringer på dette mønster fremhæves blandt andet, at de unge har dårlige erfaringer med skolen forud for anbringelsen, herunder dårlige erfaringer med pjækkeri og mobning.²⁹

Også de unge i undersøgelsesgruppen giver udtryk for at have dårlige erfaringer med skolen forud for anbringelsen (Tabel 8). Således giver kun 46 % udtryk for, at de tog del i undervisningen, 32 % for at de lavede lektier og 46 % for, at de var glade for at gå i skole. 61 % giver udtryk for, at de havde konflikter med lærerne, og 59 % for at de pjækkede fra skolen. 39 % giver udtryk for, at de havde konflikter med de andre elever, mens kun 4 % giver udtryk for, at de blev mobbet.

Tabel 8. Tidligere skoleerfaringer blandt undersøgelsesgruppen. Sammenlagte svar "ja, i nogen grad" og "ja, i høj grad". De unges svar.

	Antal	Procent
Tog del i undervisningen	23	46
Lavede lektier	16	32
Havde konflikter med lærerne	30	61
Havde konflikter med andre elever	19	39
Blev mobbet	2	4
Pjækkede fra skole	29	59
Var glad for at gå i skole	23	46
Procentgrundlag		49-50

Blandt de unge i undersøgelsesgruppen ser der endvidere ud til at være en sammenhæng mellem unge, som oplyste om problemer blandt de nærmeste familiemedlemmer (jf. Tabel 6) og unge med skoleproblemer af den ene eller anden art.³⁰

²⁸ Nissen 2006, s. 34

²⁹ Egelund og Hestbæk 2003, s. 133

³⁰ Signifikant sammenhæng på 95 %-niveau, dvs. at der er mindre end 5 % chance for at sammenhængen skyldes en tilfældighed.

6 De unges situation ved anbringelsens start

I dette kapitel beskrives de unges situation ved anbringelsens start, baseret på de skemabesvarelser, som personalet og den unge selv har givet inden for anbringelsens første tre uger. Kapitlet vedrører resultatindikatorerne *misbrug, social adfærd og psykisk tilstand*.

6.1 Misbrug

En del af de unge på de sikrede institutioner har misbrugsproblemer.³¹ Ifølge Hansen og Zobbes undersøgelse har en "meget stor del af de unge [...] misbrugsproblemer med i bagagen, når de ankommer til institutionen. For nogle af de unge er misbruget ikke kun begrænset til hash, men omfatter også andre og hårdere stoffer". Det er dog kun en mindre del af de unge, som har modtaget misbrugsbehandling.³²

I SIP spørges de unge til deres forbrug af alkohol og euforiserende stoffer. I Tabel 9 er angivet det antal unge, som har svaret, at de anvender det pågældende rusmiddel hver dag eller næsten hver dag. Som det fremgår, er hash det absolut mest anvendte stof blandt undersøgelsesgruppen. 29 % svarer, at de ryger hash hver dag eller næsten hver dag. For de øvrige rusmidler er det kun ganske få unge, der tilkendegiver et tilsvarende forbrug.

Tabel 9. Misbrug af alkohol og euforiserende stoffer ved indskrivning. Svar, der tilkendegiver brug hver dag eller næsten hver dag. De unges svar.

	Antal	Procent
Alkohol	2	4
Hash	14	29
Designerdrugs (fx ecstasy, amfetamin)	0	0
Medicin (fx Ketogen, Rohypnol)	1	2
Lightergas / opløsningsmidler	1	2
Hårde stoffer (fx kokain, heroin)	1	2
Andet	0	0
Procentgrundlag		36-49

Enkelte af de unge har oplyst, at de anvender mere end ét af de nævnte rusmidler hver dag eller næsten hver dag. Svarene i tabellen dækker således over 16 unge, svarende til, at 32,6 % af undersøgelsesgruppen tilkendegiver et misbrug af én eller flere rusmidler.

Der ser desuden ud til, at unge med misbrug i en vis udstrækning også har problemer i skolen (jf. tabel 8).³³

6.2 Psykisk og social situation

Der er solid dokumentation for, at anbragte børn og unge udviser en relativt stor grad af psykiske problemer. Det er dog kun et fåtal af de unge, der er udredt ved anbringelsens start. Disse problemer kan være af emotionel eller

³¹ Nissen 2006; 37

³² Hansen og Zobbe 2006; 131

³³ Signifikant på 99 % -niveau

indadvendt karakter, fx ængstelse, ulykkelighed eller utryghed, af udadvendt adfærdsmæssig karakter, fx aggression eller drilleri af andre, hyperaktivitet, fx rastløshed, eller problematiske relationer til kammerater.³⁴

Andre undersøgelser peger også på, at unge anbragt på sikrede institutioner er overrepræsenterede på landets psykiatriske behandlingsenheder, blandt andet med diagnoser som skizofreni, affektive lidelser, nervøse og stressrelaterede lidelser og forstyrrelse af personlighedsstruktur og adfærd.³⁵

Endvidere beskrives mange unge på de sikrede institutioner med lavt selvværd, adfærdsmæssige problemer og rastløshed.³⁶

SDQ-skalaen

Med henblik på at beskrive de unges psykiske og sociale situation er anvendt et standardiseret instrument ved navn "Strengths and Difficulties Questionnaire" (SDQ)³⁷. Der er tale om en skala til måling af børns og unges emotionelle problemer, adfærdsproblemer, hyperaktivitet, kammeratskabsrelationer, prosocial adfærd samt et samlet mål for de unges sociale og psykiske vanskeligheder. Skalaen er udviklet til screening for psykopatologi i alderen 4-16 år.

Skalaen, som er udviklet i USA og oversat og valideret til danske forhold³⁸, kan anvendes både til selvrapportering, til forældres bedømmelser af de unge, samt til læreres vurdering af de unge. I SIP erstatter personalets vurdering lærernes. Derudover anvendes SDQ i forbindelse med de unges egne besvarelser.

Hver af skalaens kategorier afdækkes gennem fem udsagn, hvortil personalet og den unge har svaret enten "passer ikke", "passer delvist" eller "passer godt":

Emotionelle problemer:

- Klager ofte over hovedpine, ondt i maven eller kvalme
- Bekymrer sig om mange ting, virker ofte bekymret
- Er ofte ked af det, trist eller har let til gråd
- Er utryg og klæbende i nye situationer, bliver nemt usikker på sig selv
- Er bange for mange ting, er nem at skræmme

Adfærdsproblemer:

- Har ofte raserianfald eller bliver let hidsig
- Gør for meste, hvad der bliver sagt
- Kommer ofte i slagsmål og mobber andre børn
- Lyver eller stjæler ofte
- Stjæler fra hjemmet, i skolen eller andre steder

---

³⁴ Egelund et. al 2004

³⁵ Nissen 2006, s. 37

³⁶ Ibid.

³⁷ www.sdqinfo.com

³⁸ Obel et. al. 2003

Hyperaktivitet:

- Er rastløs, "overaktiv", har svært ved at holde sig i ro i længere tid
- Sidder konstant uroligt på stolen, har svært ved at holde arme og ben i ro
- Er nem at distrahere, mister let koncentrationen
- Tænker sig om, før han/hun handler
- Gør tingene færdige, er god til at koncentrere sig

Kammeratskabsproblemer:

- Er lidt af en enspænder, leger mest alene
- Har mindst én god ven
- Er generelt vellidt af andre unge³⁹
- Bliver mobbet eller drillet af andre unge
- Kommer bedre ud af det med voksne end med andre unge

Prosocial adfærd:

- Er hensynsfuld og betænksom overfor andre
- Er god til at dele med andre unge
- Prøver at hjælpe, hvis nogen slår sig, er kede af det eller skidt tilpas
- Er god mod mindre børn og unge
- Tilbyder ofte af sig selv at hjælpe andre

Inden for hver kategori kan udregnes en score, der indikerer henholdsvis normal adfærd, adfærd uden for normalområdet eller et midterområde ("borderline") derimellem⁴⁰. Desuden kan udregnes en totalscore for de fire problemkategorier.

Egelund, Hestbæk og Andersen, der anvender SDQ-skalaen i en forløbsundersøgelse af anbragte børn, gør opmærksom på en række begrænsninger i brugen af skalaen, som det er vigtigt at være opmærksom på. De fremhæver, at skalaen er et relativt groft screeningsinstrument, hvilket i klinisk sammenhæng indebærer en risiko for, at andelen af falske positive, dvs. personer, som bedømmes uden for normalområdet, men som ikke er det, eller falske negative, dvs. personer, der bedømmes som normale men i realiteten har væsentlige problemer, bliver høj.⁴¹

Anbefalingen af SDQ's forfattere er som følge af denne problematik, at skalaen kun anvendes i klinisk øjemed, hvis man har flere informanter, og at scoren kun anses som et blandt flere instrumenter til at identificere unge, der potentielt er inde i en uhensigtsmæssig udvikling. I statistisk forskning og analyse af psykisk og social normalitet og afvigelse, er skalaen imidlertid så gennemprøvet, at den er et godt instrument til at indfange børn og unges problemer. Dog skal analyseresultaterne fortsat vurderes med forsigtighed.⁴²

---

³⁹ Den oprindelige formulering i SDQ er: "Er generelt vellidt af andre børn". Af hensyn til målgruppen på de sikrede institutioner, er "børn" i skemaerne i SIP erstattet af "unge" eller med "børn og unge".

⁴⁰ Scoren tager højde for, at nogle udsagn er formuleret positivt, andre negativt. Egelund et. al. 2004.

⁴¹ Egelund et. al. 2004; 201

⁴² Ibid.

Som nævnt ovenfor er SDQ udviklet til alderen 4-16 år. På de sikrede institutioner er alderen for de unge typisk 15-17 år, og de kan derfor vanskeligt betragtes som børn. Nogle spørgsmål, som f.eks. spørgsmålet om den unge ofte bliver ked af det, trist eller har let til gråd eller spørgsmålet om den unge er utryk eller klæbende i nye situationer, kan forekomme mere relevante for børn end for unge. Dette kan være et problem i forhold til de unges selvudfyldelse, da de ikke anser sig selv som børn og derfor vil svare "passer ikke" til spørgsmål, som de selv fortolker som værende "under deres niveau".

Som nævnt stilles både personalet på de sikrede institutioner og de unge de samme spørgsmål i SDQ. Personalet vil ofte have større forudsætninger for at besvare spørgsmålet ud fra en bredere forståelse af det skrevne spørgsmål og derved kunne relatere spørgsmålet til de unges aktuelle alder uanset spørgsmålsformulering, hvilket kan føre til forskellige i besvarelser af SDQ-skemaet mellem de unge og personalet. Desuden påpegede auditpanelet, at de unge formentlig er mere tilbøjelige til at besvare spørgsmålene efter deres sindstilstand i det øjeblik, de sidder med spørgeskemaet, mens personalet er bedre til at se på den unges situation over et længere perspektiv. Dette kan give en skævvridning i de to besvarelser. Som det fremgår af tabel 10, er der fundet betydelige forskelle i besvarelserne fra de unge og personalet.

Generelt er der en tendens til, at personalet vurderer, at de unge har flere og kraftigere problemer, end de unge selv gør. Med undtagelse af kategorien *hyperaktivitet*, placerer personalets vurderinger flere af de unge uden for normalområdet i forhold til de unges selvrapportering.

De to største problemområder hos de unge er ifølge personalet *kammeratskabsproblemer*, hvor hver tredje unge får en score, der placerer dem uden for normalområdet, efterfulgt af *adfærdsproblemer*, hvor mere end en fjerdedel placeres uden for normalområdet. Samtidig placerer personalet mere end hver tredje af de unge uden for normalområdet for så vidt angår *prosocial adfærd*. *Totalscoren* viser, at 29 % af de unge ifølge personalets vurderinger har en sådan samlet problembelastning, at det indikerer store sociale og psykiske problemer.⁴³

For så vidt angår de unges egne svar, er de største problemområder *hyperaktivitet*, hvor knap en fjerdedel af de unge falder i gruppen uden for normalområdet og *adfærdsproblemer*, hvor godt og vel en femtedel er uden for normalområdet.

De mest bemærkelsesværdige forskelle mellem personalets og de unges vurderinger findes indenfor kategorien *kammeratskabsproblemer*, hvor ingen af de unge ifølge selvrapporteringen kan placeres uden for normalområdet, mens en tredjedel af de unge som nævnt placeres her af personalet. Forskellen i de unges og personalets vurderinger afspejler sig også i totalscoren, hvor kun 2 % af de unge kan placeres uden for normalområdet ifølge de unges egne svar.

---

⁴³ Egelund et. al. bemærker om totalscoren i SDQ, at en statistisk normalitet eller mangel på samme ikke er identisk med klinisk normalitet. Trods dette kan det ikke udelukkes, at en del af de unge, som falder uden for normalområdet i SDQ, "også klinisk vil vise sig at have behov for en særlig indsats" (2004; 204).

Tabel 10. Undersøgelingsgruppens udfald på SDQ-skalaen ved indskrivning. De unges og personalets svar. Procent.

	De unges svar	Personalets svar
Emotionelle problemer		
Normalområdet	98	77
Midtergruppe	0	9
Uden for normalområdet	2	14
Adfærdsproblemer		
Normalområdet	64	63
Midtergruppe	15	9
Uden for normalområdet	21	28
Hyperaktivitet		
Normalområdet	64	64
Midtergruppe	13	13
Uden for normalområdet	23	23
Kammeratskabsproblemer		
Normalområdet	82	53
Midtergruppe	18	14
Uden for normalområdet	0	33
Prosocial adfærd		
Normalområdet	80	44
Midtergruppe	7	21
Uden for normalområdet	13	35
Total score		
Normalområdet	83	63
Midtergruppe	15	9
Uden for normalområdet	2	29
Procentgrundlag	41-49	56-57

Det er vanskeligt ud fra det foreliggende datamateriale præcist at vurdere, hvad denne forskel i vurdering mellem de unge og personalet skyldes. For det første kan der være tale om, at relativt flere unge uden for normalområdet end unge inden for normalområdet ikke har besvaret spørgeskemaet og dermed skaber en skævvridning af bortfaldet i skema-besvarelsenerne. Der er således godt 50 % af personalet, der har besvaret spørgeskemaet, mens der kun er godt 40 % af de unge, der har besvaret skemaet. En statistisk test af personalebesvarelsenerne for de unge, som har besvaret skemaerne sammenlignet med de unge, som ikke har besvaret, viser, at der er en svagt signifikant forskel i personalets vurderinger af de to grupper. Tendensen er, at unge, som personalet vurderer, er uden

for normalområdet, er relativt overrepræsenteret i gruppen af unge, som ikke har besvaret skemaerne⁴⁴. Dette støtter således antagelsen om skævvridning af de unges skemabesvarelser.

For det andet peger nogle undersøgelser på, at gyldigheden af data indsamlet gennem selvrapportering for nogle (særlige) grupper af børn og unge ikke er tilfredsstillende. Fx har en hollandsk undersøgelse af selvrapportering af psykopatologi og forældre-barn relationer blandt unge kriminelle med psykiatriske forstyrrelser vist, at de unge signifikant undervurderede egne problemstillinger sammenlignet med deres forældres vurderinger og set i relation til det forhold, at de unge på undersøgelsestidspunktet var i behandling for alvorlige adfærds- og relationsproblemer⁴⁵.

Auditpanelet mente, at en stor del af forskellen mellem personalets og de unges opfattelse af sig selv skyldes, at de unge måler sig i forhold til den omgangskreds og den subkultur, de færdes i til daglig. I denne subkultur er der andre normer end i det øvrige samfund, og de unge svarer derfor "normalt" på spørgsmålene, da de opfatter sig selv som normale indenfor den verden de færdes i. De opfatter således sig selv som gode kammerater og hensynsfulde overfor andre, hvilket meget vel kan være rigtig indenfor deres egen subkultur. Desuden vil de unge ikke fremstå svage, og de vil ofte optræde hårde og ufølsomme i den første periode af anbringelsen.

Når personalet besvarer spørgsmålene i forhold til normerne i "det normale samfund" er det derfor naturligt, at der bliver en uoverensstemmelse mellem personalet og de unges besvarelser. Samtidig påpegede auditpanelet, at personalets opfattelse af de unge også over tid bliver farvet af det miljø, personalet færdes i, og der kan være en tendens til, at personalet underrapporterer omfanget af de unges problemer.

Derudover mente auditpanelet, at spørgsmålene og svarkategorierne generelt var svære for de unge at forstå og forholde sig til, hvilket naturligvis påvirker svarene. Ved forståelsesproblemer hjalp personalet ofte de unge med at udfylde skemaerne. En positiv sideeffekt heraf var ofte, at det gav anledning til at diskutere personlige forhold med de unge. Det var dog ikke alle unge, der var parat til at indgå i en sådan diskussion på et forholdsvis tidligt tidspunkt i deres anbringelse på institutionen.

---

⁴⁴ Forskellen mellem grupperne er med en χ^2 -test signifikant på 95 %-niveau ($p < 0,05$).

⁴⁵ Breuk et. al. 2007.

7 Den socialfaglige indsats i anbringelsesforløbene

Dette kapitel beskriver, hvilke fokuspunkter den socialfaglige indsats har haft overfor de unge i undersøgelsesgruppen samt på hvilke områder, der er blevet fastsat mål for indsatsen. I kapitlet vil det også blive beskrevet, hvilke unge der har modtaget forskellige typer indsats. Kapitlet vedrører procesindikatorerne *modtagelse*, *alment kvalificerende indsatser* og *behandlingsindsatser*. Kapitlet inddrager desuden indikatoren for den unges baggrund vedrørende *institutionens samarbejde med henvisningskommunen om den unge*. Endvidere beskrives en række af anbringelsesforløbenes betingelser, herunder anbringelseskriterium og anbringelsernes længde.

I vurderingen af den socialfaglige indsats' betydning for den unges udvikling, er det nødvendigt at inddrage de forhold, som blev nævnt tidligere om formålet med anbringelsen på en sikret institution. De særlige forhold, der betinger den socialfaglige indsats på de sikrede institutioner medvirker til, at det på den ene side ikke nødvendigvis skal eller kan anses som de sikrede institutioners primære opgave at bevirke en decideret positiv udvikling hos de unge. I mange tilfælde er det derimod mere realistisk at igangsætte en positiv udvikling eller "tage de første skridt". På den anden side betyder det også, at en eventuel positiv udvikling hos de unge ikke nødvendigvis alene kan tilskrives den socialfaglige indsats på de sikrede institutioner.

Endvidere er det nødvendigt at være opmærksom på, at kontrollerede undersøgelser vurderer, at anbringelse i sig selv har betydning for børn og unges udviklingsmuligheder. Det vil sige, at det at blive anbragt på en sikret institution kan have en selvstændig betydning for en ungs udvikling, uanset det socialfaglige indhold i anbringelsen.⁴⁶

Kapitlet indledes med tre afsnit om nogle af betingelserne for den socialfaglige indsats, herunder anbringelsesgrundlaget, anbringelsens varighed og samarbejdet med sagsbehandlere i henvisningskommunerne. Dernæst vil mål og fokuspunkter for den socialfaglige indsats' blive beskrevet.

7.1 Anbringelsesgrundlaget

90 % af anbringelserne i undersøgelsesgruppen defineres af personalet som akutte, dvs. tilfælde hvor den unge ankommer til institutionen med relativt kort varsel. 10 % af anbringelserne var således planlagte i den forstand, at institutionen på forhånd vidste, hvornår den unge ankom.

10 % af de unge var indskrevet på en særlig sikret afdeling under anbringelsen, mens de øvrige unge var indskrevet på en almindeligt sikret afdeling.

Anbringelseskriterium

Langt de fleste unge i undersøgelsesgruppen (84 %) var anbragt på en sikret institution i varetægtssurrogat (tabel 11). Derudover var der unge i gruppen anbragt i pædagogisk observation, i fase 1 i ungdomssanktion og tilbageførsel til sikret afdeling i ungdomssanktion, efter den unge har været anbragt i åbent regi.

Eftersom datamaterialet ikke indeholder registreringer af skift i anbringelseskriteriet i løbet af en anbringelse på en sikret institution, er der muligvis nogle af de unge, der er overgået fra fx varetægtssurrogat til fase 1 i ungdomssanktion på den samme institution. Fremtidige analyser i SIP vil indeholde denne type registreringer og vil således kunne tage højde for denne situation.

---

⁴⁶ Nissen 2006, s. 41.

Tabel 11. Fordeling på anbringelseskriterier i undersøgelsesgruppen. Personalets svar.

Primært anbringelsesgrundlag	Antal	Procent
Pædagogisk observation	2	4
Varetægtssurrogat	42	84
Fase 1 i ungdomssanktion	1	2
Tilbageførsel under ungdomssanktion	5	10
I alt	50	100

Tabel 12 sammenligner fordelingen af anbringelseskriterier i undersøgelsesgruppen med fordelingen i samtlige anbringelser på de sikrede institutioner i 2008. Som det fremgår, er mønstret også i forhold til samtlige anbringelser, at ca. 80 % af anbringelserne sker gennem varetægtssurrogat, efterfulgt af mindre andele i ungdomssanktionsforløb og pædagogisk observation.

Tabel 12. Fordeling på anbringelseskriterier i undersøgelsesgruppen og samtlige anbringelser på sikrede institutioner i 2008.

Primært anbringelsesgrundlag	Undersøgelsesgruppen		Alle anbringelser 2008 ⁴⁷	
	Antal	Procent	Antal	Procent
Færlighedskriteriet	0	0	8	1
Pædagogisk observation	2	4	30	4
Længerevarende behandling	0	0	3	0
Varetægtssurrogat	42	84	660	78
Fase 1 i ungdomssanktion	1	2	69	8
Tilbageførsel under ungdomssank.	5	10	66	8
Øvrige	0	0	1	0
Afsoning	0	0	6	1
I alt	50	100	843	100

7.2 Samarbejde med de anbringende kommuner

Ifølge Hansen og Zobbes interviewundersøgelse med 21 unge på sikrede institutioner, var der flere af de interviewede, som ikke har haft kontakt med en kommunal sagsbehandler. Dette på trods af at nogle af de unge havde været anbragt i et halvt år eller længere. Samlet vurderer Hansen og Zobbe, at samarbejdet med sagsbehandleren er utilstrækkeligt, fx med hensyn til kontakt i form af besøg, samtaler m.m. De peger også på, at de sikrede institutioner generelt ikke er tilfredse med sagsbehandlingstiden i de anbringende kommuners forvaltninger i forhold til fx ansøgninger om foranstaltninger og med hensyn til at kunne komme i kontakt.⁴⁸

Anden forskning i børnesager peger på, at børn og unges forhold, deres udvikling, situation og behov sjældent og kun sparsomt er beskrevet i journaler samt at de kommunale handleplaner kun i mindre omfang udgør et styringsredskab for indsatsen i praksis. Der findes ikke altid handleplaner, og hvis de findes og institutionerne har adgang til dem, giver de ikke altid et tilstrækkeligt billede af den unges situation og problemstillinger.⁴⁹

⁴⁷ Danske Regioners statistik for de sikrede institutioner 2008 (www.regioner.dk)

⁴⁸ Hansen & Zobbe 2006, s. 101, 167, 176, Nissen 2006, s. 27.

⁴⁹ Nissen 2006, 27.

Man kan dog formode, at hvis en institution har adgang til en handleplan af en god kvalitet, kan det bidrage til, at institutionen hurtigere får et godt kendskab til den unge og dermed hurtigere kan påbegynde en målrettet socialfaglig indsats.⁵⁰

Adgang til handleplaner er imidlertid ikke altafgørende for indsatsen og dens resultater. Viden om den unge kan overleveres fra forvaltningen til institutionen på anden vis, fx via mundtlige orienteringer fra den kommunale sagsbehandler. Her kan det spille en rolle, hvordan samarbejdet med sagsbehandlerne fungerer i de konkrete anbringelsesforløb.

Kommunale handleplaner

Blandt undersøgelsesgruppen havde de sikrede institutioner i blot 42 % af tilfældene modtaget en handleplan ved udfyldelsen af indskrivningsskemaet, hvilket i gennemsnit vil sige 34 dage efter den unges ankomst til institutionen.

I vurderingen af handleplanens kvalitet blev personalet bedt om at tage stilling til henholdsvis handleplanens kvalitet med hensyn til formålet med anbringelsen og den konkrete hjælp den konkrete unge har brug for. Som det fremgår af tabel 13 er personalet overvejende tilfredse med kvaliteten af de handleplaner, som de har modtaget. Således svarer 73 %, at de i nogen grad eller i høj grad finder kvaliteten af handleplanen tilfredsstillende med hensyn til at beskrive anbringelsens formål. 76 % finder kvaliteten tilfredsstillende med hensyn til at beskrive, hvilken konkret hjælp den unge har brug for.

Tabel 13. Personalets vurdering af de kommunale handleplaner. Andel, som har svaret "ja, i nogen grad" og "ja, i høj grad".

	Procent
Tilfredsstillende kvalitet mht. formålet med anbringelsen	73
Tilfredsstillende kvalitet mht. konkret hjælp til den unge	76
Procentgrundlag	21-22

Samlet set er det således i mindre end halvdelen af anbringelsessagerne, at der fremsendes en handleplan inden for 30 dage fra den anbringende kommune til den sikrede institution. Dog ser det ud til, at de handleplaner, der udarbejdes og fremsendes, er af en ganske høj kvalitet, og i den forstand er nyttige i planlægningen af den socialfaglige indsats på den sikrede institution.

Samarbejdet med den kommunale sagsbehandler

I forbindelse med den unges udskrivning fra institution blev personalet spurgt til, hvordan samarbejdet med den unges sagsbehandler i bopælskommunen har været under anbringelsen, dels med hensyn til personalets muligheder for at komme i kontakt med sagsbehandleren, dels hvor tilfredse personalet var med samarbejdet som helhed.

Som det fremgår af Tabel 14, mener godt halvdelen af personalet, at der har været gode muligheder for at komme i kontakt med den unges sagsbehandler i kommunen. Generelt er det dog kun to femtedele, som samlet set mener, at samarbejdet med den kommunale sagsbehandler har været tilfredsstillende.

⁵⁰ Ibid.

Tabel 14. Personalets vurdering af samarbejdet med den kommunale sagsbehandler. Andel, som har svaret "ja, i nogen grad" og "ja, i høj grad".

	Procent
Gode muligheder for kontakt med sagsbehandler	52
Tilfredsstillende samarbejde med sagsbehandler	40
Procentgrundlag	46-48

Der tegner sig således et billede af, at samarbejdet med sagsbehandlerne i kommunerne kan forbedres betydeligt.

7.3 Indsatsens varighed

Som tidligere beskrevet har de sikrede institutioner kun i begrænset omfang indflydelse på varigheden af anbringelsen. Anbringelsens længde kan dog have stor betydning for, hvad det er muligt at gennemføre, og hvordan den socialfaglige indsats virker.

Ifølge Tore Andreassen skal en anbringelse på den ene side være så lang, at det er muligt at ændre og reducere den unges antisociale adfærd og at hjælpe den unge til at opnå færdigheder, der kan anvendes fremover. På den anden side må anbringelsen ikke være så lang, at integration i institutionskulturen bliver mere dominerende end integration uden for institutionen.⁵¹ Arbejdsgruppen i udviklingen af SIP for de sikrede institutioner understregede tilsvarende, at for lange ophold kan være problematiske. Den optimale anbringelsestid på en sikret institution blev af arbejdsgruppen umiddelbart vurderet til at være mellem 2 og 4 måneder.⁵²

Den gennemsnitlige anbringelsestid for undersøgelsesgruppen er 64 dage. Dette svarer nogenlunde til den gennemsnitlige anbringelsestid for samtlige anbringelser, der i 2008 var på 53 dage⁵³. Anbringelsestiden for undersøgelsesgruppen kan deles i tre lige store grupper, hvor en tredjedel havde en anbringelsestid under 33 dage, en tredjedel mellem 34 og 67 dage og en tredjedel over 68 dage. Den længste anbringelsestid i undersøgelsesgruppen er på 199 dage og den korteste på 7 dage.

7.4 Modtagelsen

I socialfaglig litteratur betones vigtigheden af en positiv modtagelse på institutionen, fx således at den unge kan se en mening og sammenhæng i anbringelsen.⁵⁴ Arbejdsgruppen for udviklingen af SIP på de sikrede institutioner lagde tilsvarende stor vægt på modtagelsens betydning.

Forskningsmæssige undersøgelser af anbringelser peger på, at anbringelsen for den unge udgør en dramatisk ændring i den unges liv, hvilket kan give anledning til oplevelse af tab og eksistentielle kriser. Arbejdsgruppen beskrev mange unges oplevelse af anbringelsen, som at "hammeren er faldet", og for de unge, som anbringes på en sikret institution for første gang, har det ofte en "chokeffekt".⁵⁵

⁵¹ Andreassen 2003, Nissen 2006, s. 46.

⁵² Nissen 2006, s. 46.

⁵³ Ibid. Andre kilder påpeger dog, at Danske Regioners statistik tenderer mod at undervurdere den gennemsnitlige anbringelsestid, da unge anbragt i et sammenhængende forløb på den samme institution, men med et skift i anbringelsesgrundlag undervejs, i Danske Regioners statistik registreres som to særskilte anbringelsesforløb (fx Hansen og Zobbe 2006)

⁵⁴ Nissen 2006, s. 49.

⁵⁵ Ibid.

For at normalisere den unges situation mest muligt og bidrage til at skabe en forståelse hos den unge for, hvad der er sket og hvad der skal ske, fremhæver Hansen og Zobbe i deres undersøgelse af sikrede institutioner, at det er vigtigt, at de unge bliver godt informeret om disse forhold.⁵⁶ Usikkerheden hos de unge drejer sig om, hvordan det er at være på en sikret institution, og nogle unge er nervøse, bange for at blive mobbet og for at blive overfaldet ved ankomsten. At den unge får dæmpet sin nervøsitet og angst og føler sig tryk og velkommen på institutionen, er således formodentlig en forudsætning for, at den unge kan få et nogenlunde normaliseret hverdagsliv på institutionen efterfølgende.⁵⁷

Det har betydning for de anbragte unge, at de hjælpes 'på plads' af de ansatte, og at modtagelsen giver de unge en oplevelse af, at der er plads til dem. På de sikrede institutioner er der forskellige regler for fx, hvordan de unge må gå klædt, ligesom der i forskellig udstrækning kan være forskellig struktur i hverdagen og forskellige rutiner. Det er vigtigt, at de unge får forklaret disse regler og begrundelsen for dem. Ifølge nogle deltagere i arbejdsgruppen er det forskelligt, hvordan de unge evner at forholde sig til reglerne. Nogle har brug for gentagelser, og nogle kan klare at få fortalt flere regler end andre. I arbejdsgruppen blev der også lagt vægt på, at de unge modtager individuel positiv opmærksomhed, der kan bidrage til at dæmpe negative konsekvenser af den chokeffekt, anbringelsen kan have. En del undersøgelser peger på, at anbragte ikke har fået bearbejdet hændelser omkring anbringelsesforløbet. Dette kan have medvirket til, at de anbragte har opbygget mistillid til, at de voksne kan forstå anbringelsen set fra de unges perspektiv.⁵⁸

Modtagelsen af den enkelte unge bliver i SIP belyst gennem dels den unges egen vurdering af modtagelsen, dels personalets vurdering af den unges reaktion på anbringelsen. Tabel 15 viser andelen af de unge, som har svaret "ja, i nogen grad" og "ja, i høj grad" på en række udsagn om indholdet af modtagelsen fra personalet i forbindelse med indskrivningen på institutionen. Som det fremgår, giver de unge i ganske udpræget grad udtryk for, at de er blevet taget godt imod, og at de fik information om institutionens regler, da de ankom. Det ser således ud til, at organiseringen på de sikrede institutioner omkring modtagelsen er velfungerende.

Mellem 68 % og 75 % af de unge giver endvidere udtryk for, at de har talt med personalet om en række forhold vedrørende anbringelsen, herunder hvad der skal ske under opholdet, hvad årsagen til anbringelsen er, og hvordan den unge har det med anbringelsen.

Tabel 15. De unges vurdering af modtagelsen. Andel, som har svaret "ja, i nogen grad" og "ja, i høj grad".

Den unges beskrivelse af modtagelsen	Procent
Blev der taget godt imod dig, da du ankom til institutionen?	98
Fik du information om institutionens regler, da du ankom?	94
Har talt med voksne om, hvordan du har det lige nu	75
Har talt med voksne om grunden til anbringelsen	72
Har talt med voksne om hvor lang tid anbringelsen forventes af vare	70
Har talt med voksne om hvad der skal ske under anbringelsen	69
Har talt med voksne om forventninger og ønsker til institutionsophold	68
Procentgrundlag	36-50

⁵⁶ Hansen og Zobbe 2006, s. 78, ibid.

⁵⁷ Hansen og Zobbe 2006, s. 75-76, Nissen 2006, s. 49-50

⁵⁸ Nissen 2006, s. 50-51.

Denne relativt udbredte positive oplevelse af modtagelsen blandt de unge afspejles også i personalets vurderinger af de unges reaktion på anbringelsen. Således fremgår det af Tabel 16, at personalet i langt de fleste tilfælde vurderer, at den unge har været god til at omstille sig til og er indforstået med anbringelsen. I to tredjedele af tilfældene vurderer personalet også, at den unge ønsker at få noget godt ud af sin tid på institutionen. I mindre end en femtedel af tilfældene vurderer personalet, at den unge har reageret voldsomt følelsesmæssigt på anbringelsen eller har vist tydelige tegn på modstand mod anbringelsen.

Tabel 16. Personalets vurdering af den unges reaktion på anbringelsen. Andel, som har svaret "ja, i nogen grad" og "ja, i høj grad".

	Procent
Den unge har været god til at omstille sig til sin nye situation	86
Den unge er indforstået med anbringelsen	77
Den unge ønsker at få noget godt ud af sin tid på institutionen	67
Den unge har reageret voldsomt følelsesmæssigt på anbringelsen	19
Den unge har vist tydelige tegn på modstand mod anbringelsen	14
Procentgrundlag	57

Modtagelsen af de unge på institutionen opleves således samlet af såvel personale som unge som overvejende positiv. Dette kan som nævnt være et godt udgangspunkt for at opbygge gode relationer og tillid mellem den unge og personalet. Det er dog vigtig også at understrege, at opbygning af positive relationer i begyndelsen af anbringelsen ikke nødvendigvis er en indikator på, at den unge får det godt på sigt.⁵⁹ Nogle af deltagerne i arbejdsgruppen i udviklingen af SIP gav i denne forbindelse også udtryk for, at den unges oplevelse af modtagelsen kan ændre sig: "En dårlig modtagelse dag 1 kan godt være en god modtagelse efter 66 dage".⁶⁰

7.5 Almene kvalificerende indsatser

Hverdagslivet på en sikret institution er typisk organiseret omkring en række individuelle aktiviteter og gruppeaktiviteter. Det drejer sig blandt andet om aktiviteter rettet mod færdigheder og erhvervs erfaring i skole og værksteder samt aktiviteter rettet mod almindelig daglig levevis, det vil sige at kunne klare sig og begå sig. Dertil kommer en række fritidsaktiviteter, hvilket dog ikke dokumenteres eksplicit i SIP.

Tabel 17 viser, at der inden for dette indsatsområde for lidt over halvdelen af de unge er fastsat konkrete mål i de unges individuelle planer for skole og værksteder og/eller almindelig daglig levevis. Dog tilkendegiver personalet, at der er gennemført indsatser på hvert område for cirka 9 ud af hver 10 unge. Nedenfor beskrives mere detaljeret, hvilke fokuspunkter indsatsen på hvert område har haft.

Tabel 17. Fastsatte mål og gennemførte indsatser for området "almene kvalificerende indsatser". Personalets svar. Procent.

Område	Mål fastsat	Indsats gennemført
Skole og værksteder	51	91
Almindelig daglig levevis	56	87
Procentgrundlag	46-57	45-57

⁵⁹ Andreassen 2003, s. 223, Nissen 2006, s. 52.

⁶⁰ Nissen 2006, s. 52.

Skole og værksteder

Forskning viser, at anbragte unge har relativt mange og store skoleproblemer. Dette er i en vis udtrækning også gældende for undersøgelsesgruppen, som tidligere beskrevet. Samtidig peger undersøgelser på vigtigheden af, at indlæring af færdigheder kan være en vigtig faktor for børn og unges udviklings- og fremtidschancer, og at unge ved anbringelsens ophør har utilstrækkelige skolekundskaber.⁶¹ Undersøgelser viser også, at forbedring af skoleadfærd og interesse for skole hos de unge under anbringelsen kan have en langtidseffekt på uddannelses- og erhvervsaktivitet efter opholdet.⁶²

For en del unge betyder anbringelsen, at deres skoleforløb bliver afbrudt, hvorfor arbejdsgruppen lagde vægt på, at brobygning og samarbejde med den unges skole uden for institutioner er betydningsfuldt, fx i form af udveksling af materialer og planlægning af skoleforløb efter anbringelsen.⁶³ Der er dog ikke i nogen af anbringelsesforløbene i undersøgelsesgruppen etableret kontakt mellem institutionen og den unges skole, ligesom institutionerne heller ikke i nogen tilfælde har modtaget skolepapirer for den unge. Dette kan gøre det vanskeligt for institutionen at planlægge og gennemføre et kontinuerligt skoleforløb for den unge.

Givet de betingelser, de unge er anbragt under på de sikrede institutioner, kan det for en ung være svært for institutionen at tilbyde målrettet, boglig undervisning, specielt for unge anbragt i kort tid. Blandt andet kan det være vanskeligt for den unge at være motiveret til at lære noget nyt, når vedkommende ikke er sikker på, hvor længe han eller hun skal være på institutionen og måske har en retssag kørende. Dog kan man alligevel formode, at et undervisningstilbud kan virke motiverende for unge i kortere anbringelser, hvis det er tilrettelagt på en måde, hvor undervisningen relaterer sig til den unges aktuelle situation. Det kan medvirke til at forhindre, at de unge oplever, at opholdet blot er 'opbevaring'. Dette udelukker dog ikke, at det kan være hensigtsmæssigt at afklare den unges boglige færdigheder og behov for faglig udvikling. For unge, der er i længerevarende anbringelser, er der bedre muligheder for at tilbyde undervisning svarende til den almindelige undervisningspligt.⁶⁴

Sideløbende med en skoleorienteret indsats kan den unges muligheder for at opnå arbejds erfaring være et vigtigt element i indsatsen. Dette kan være særligt vigtigt for unge, der har dårlige erfaringer fra skolen, hvor den unge gennem arbejdet kan opleve at mestre en opgave og få anerkendelse og selvtillid. Alle de sikrede institutioner har værksteder, men arbejdet på disse værksteder opleves af de unge ifølge Hansen og Zobbe som "uspændende, uforpligtende og dermed ligegyldigt".⁶⁵

Under kortere anbringelser på de sikrede institutioner kan det formentlig være vanskeligt at tilbyde de unge en målrettet erhvervstræning. Det betyder dog ikke, at der ikke kan tilbydes arbejdsopgaver til de unge, der understøtter deres beskæftigelseskompetencer. Det er i denne sammenhæng vigtigt, at de unge finder, at værkstedsarbejdet har et attraktivt indhold, fx ved at det involverer et gruppefællesskab, optager dem og giver dem lov til at bestemme.⁶⁶

---

⁶¹ Egelund og Hestbæk 2003, s. 15, 215, Nissen 2006, s. 52.

⁶² Andreassen 2003, s. 319, Nissen 2006, s. 53.

⁶³ Nissen 2006, s. 53.

⁶⁴ Ibid.

⁶⁵ Hansen og Zobbe 2006, s. 87-88

⁶⁶ Nissen 2006, s. 54-55.

I SIP blev personalet spurgt til hvilke typer mål, som blev fastlagt i de unges individuelle planer for den socialfaglige indsats. Som tidligere nævnt havde godt halvdelen af de unge i undersøgelsesgruppen fastsatte mål på skole- og værkstedsområdet i deres individuelle planer. Tabel 18 viser indenfor hvilke kategorier, de fastsatte mål på dette område ligger. Som det fremgår, blev der fastsat flest mål, der fokuserede på at motivere den unge til at komme i gang med skole og uddannelse (72 %) efterfulgt af mål om at forbedre den unges boglige færdigheder (62 %), forbedre den unges almene dannelse (48 %) og motivere den unge til at få kreative og praktiske interesseområder (45 %). De sjældnest fastsatte mål fokuserer på vedligeholdelse af eksisterende skolegang (37 %) og afklaring/udredning af den unges faglige kompetencer (14 %).

Tabel 18. Fastsatte mål i de unges individuelle planer på området "skole og værksteder". Andel, der har svaret "ja". Personalets svar.

Fastsatte mål: Skole og værksteder	Procent
Motivere den unge til at komme i gang med skole og uddannelse	72
Forbedre den unges boglige færdigheder	62
Forbedre den unges almene dannelse	48
Motivere den unge til at få kreative og praktiske interesseområder	45
Vedligeholde eksisterende skolegang	37
Afklaring og/eller udredning af den unges faglige kompetencer	14
Procentgrundlag	29

På trods af at kun godt halvdelen af de unge i undersøgelsesgruppen havde fastsatte mål vedrørende skolegang og værksteder i deres individuelle planer modtog, som tidligere nævnt, mere end 9 ud af 10 en eller anden form for indsats på skoleområdet under anbringelsen. Tabel 19 viser, hvilke punkter skoleindsatsen har fokuseret på under anbringelsen.

Tabel 19. Skoleindsatsens fokuspunkter. Andel, der har svaret "ja, i nogen grad" og "ja, i høj grad". Personalets svar.

Skoleindsatsens fokuspunkter	Procent
Eneundervisning	83
Uddannelses-, erhvervs- og arbejdsmarkedsorientering	28
Afklaring/udredning af den unges faglige kompetencer	25
Anden undervisning end på folkeskoleniveau	25
Gruppeundervisning	22
Udarbejdelse af elevplaner	3
Procentgrundlag	45

Som det fremgår, modtog mere end 4 ud af 5 unge eneundervisning i et eller andet omfang, mens cirka en fjerdedel af de unge modtog en indsats rettet mod uddannelses-, erhvervs- og arbejdsmarkedsorientering, afklaring/udredning af faglige kompetencer hos den unge, anden undervisning end på folkeskoleniveau eller gruppeundervisning. For kun ganske få unge blev der udarbejdet elevplaner.

Mange af de unge i undersøgelsesgruppen har også deltaget i værkstedstilbud under anbringelsen. Tabel 20 viser, hvilke typer værksteder de unge har deltaget i. Som det fremgår, er den mest udbredte værkstedsdeltagelse træ-

og metalsløjde efterfulgt af kreativt værksted. Autoværksted, It-værksted og musikrum er anvendt af mindre end en femtedel af de unge. Det hører med til dette billede, at ikke alle institutioner har mulighed for at tilbyde samtlige typer værkstedsaktiviteter.

Tabel 20. De unges værkstedsdeltagelse under anbringelsen. Andel, som har svaret "i nogen grad" eller "i høj grad" har deltaget i værkstedstilbuddene. Personalets svar.

Værkstedsdeltagelse	Procent
Træ- og metalsløjde	63
Kreativt værksted	39
Autoværksted	19
It-værksted	19
Musikrum	14
Procentgrundlag	21-38

Som beskrevet ovenfor kan det være vanskeligt at tilrettelægge et undervisningsforløb for unge anbragt på sikrede institutioner, givet den relativt korte anbringelsestid og usikkerhed for unge i varetægtssurrogat om, hvor længe de skal opholde sig på institutionen. En stor del af unge i undersøgelsesgruppen giver dog udtryk for en relativt stor tilfredshed med såvel undervisningen som værkstederne på institutionerne. Som det fremgår af Tabel 21, mener et stort flertal af de unge, at de har modtaget tilstrækkeligt undervisning, at de har fået noget ud af undervisningen, og at der er blevet taget hensyn til deres faglige niveau. En tilsvarende høj tilfredshed med skole og værkstedstilbud fremgår af en tilfredshedsundersøgelse blandt alle unge anbragt på sikrede institutioner i første halvår af 2008⁶⁷. Størst tilfredshed tilkendegiver de unge med institutionernes værksteder.

I auditpanelet blev der nikket genkendende til dette billede. De unge har typisk stor glæde af den intensive eneundervisning, der finder sted på institutionerne. De får lysten til at lære og troen på, at de kan noget og kan have værdi for samfundet. Institutionerne var enige om, at det at de unge får en aha-oplevelse, at de bliver motiverede og får troen på sig selv, er det vigtigste i skolen og værkstedet, frem for en egentlig skoleundervisning.

Tabel 21. De unges tilfredshed med undervisning og værksteder. Andel, som har svaret "ja, i nogen grad" og "ja, i høj grad". De unges svar.

	Procent
Har du modtaget nok undervisning?	69
Har du fået noget ud af undervisningen?	72
Er der blevet taget hensyn til dit faglige niveau i undervisningen?	72
Er du tilfreds med institutionens værksteder	76
Har du lyst til at starte i skole eller på en uddannelse, når du forlader institutionen?	75
Har du lyst til at finde et job, når du forlader institutionen	88
Procentgrundlag	24-29

Det er ikke mindst bemærkelsesværdigt, at en stor del af de unge giver udtryk for, at de har lyst til at starte i skole, på en uddannelse eller finde et job, når de forlader institutionen. Dette gælder også for unge, som ved indskrivning

⁶⁷ Søbjerg, 2008, s. 40-42

gen på institutionen tilkendegav en række dårlige erfaringer med skolegang tidligere. Også unge der inden anbringelsen var helt uden for skolesystemet og arbejdsmarkedet tilkendegiver, at de ønsker at starte i skole, på en uddannelse eller i et job.

Dette er således indikationer af, at det i vis udtrækning er lykkedes for de sikrede institutioner at motivere de unge i undersøgelsesgruppen til at komme i gang med skole eller uddannelse. De unges tilfredshed med undervisningen kan også være en indikation af, at et fokus på boglige færdigheder ikke nødvendigvis er urealistisk i undervisningen på de sikrede institutioner, så længe undervisningen målrettes den enkelte unges niveau og kompetencer.

Auditpanelet mente, at besvarelsene i tabel 21 svarer godt overens med de unges reelle ønsker for fremtiden. Selvom de unge til daglig færdes i en subkultur med et særegent normalitetsbegreb, drømmer langt de fleste unge om at få et almindeligt liv med job, ægtefælle/partner og børn. På trods af problemer og kriminel adfærd er et almindeligt arbejdsliv ofte en del af de unges fremtidsønsker, og de positive oplevelser de får med skole og værksted samt personalets fokus, på hvad der er realistisk i deres fremtidige muligheder, forstærker dette ønske. Dette stemmer overens med tidligere undersøgelser af unge kriminelle og deres fremtidsperspektiver⁶⁸. Mange af de unge mener dog selv, at drømmen er uden for rækkevidde bl.a. pga. pletter på straffeattesten. Selvom ønsket om uddannelse og job er reelt, opgiver de derfor på forhånd, når de forlader den sikrede institution.

Almindelig daglig levevis

Der er forskning, som viser, at det kan være et problem for mange anbragt unge, at de ikke under anbringelsen lærer elementære dagligdagsfærdigheder og kompetencer, fx at forvalte penge, klare husholdning og praktiske opgaver.⁶⁹ Da mange unge har en række andre problemstillinger at forholde sig til, kan det, at de kan tilrettelægge deres hverdag og håndtere dagligdagen fornuftigt, være en stor hjælp. De sikrede institutioners lukkethed betyder dog, at der er visse færdigheder, som de unge ikke kan opnå, fx at tage en bus, men til gengæld kan der fokuseres på rengøring, madlavning og vedligeholdelse af institutionens områder, hvilket også typisk indgår som en af de daglige aktiviteter på de sikrede institutioner.⁷⁰

Som det fremgår af Tabel 22, er der for langt de fleste unge fastsat mål i de unges individuelle planer på institutionen med fokus på, at de unge bliver i stand til at tilrettelægge deres hverdag på en fornuftig måde og/eller, at de unge bliver i stand til at klare sig selv. Håndtering af egen økonomi er der kun for nogle få unge blevet fastsat mål for.

Tabel 22. Fastsatte mål i de unges individuelle planer inden for området "almindelig daglig levevis". Andel, som har svaret "ja". Personalets svar.

	Procent
At den unge bliver i stand til at tilrettelægge sin hverdag på en fornuftig måde	84
At den unge bliver i stand til at klare sig selv	77
At den unge bliver i stand til at håndtere sin økonomi	13
Procentgrundlag	30-31

⁶⁸ Ebsen & Krogh, 2006, s. 340-344.

⁶⁹ Ibid., s. 56

⁷⁰ Ibid.

At almindelig daglig levevis indgår som en fast del af de daglige aktiviteter på de sikrede institutioner understreges af Tabel 23, hvoraf det fremgår, at næsten alle unge i undersøgelsesgruppen har modtaget en eller anden form for faglig indsats rettet mod dette område.

Tabel 23. Fokuspunkter i indsatsen inden for området "almindelig daglig levevis". Andel, som har svaret "ja, i nogen grad" og "ja, i høj grad". Personalets svar.

Indsatsen fokuspunkter: Almindelig daglig levevis	Procent
At opfordre den unge til at overholde sine pligter	88
At give den unge en forståelse af hverdagslivets rutiner	88
At gå i dialog med den unge om hans/hendes valg	86
At gå i dialog med den unge om hans/hendes værdier/normer	79
Procentgrundlag	48

Det ser ikke ud til, at unge med bestemte problemstillinger i højere grad end andre modtager en faglig indsats inden for dette område. Ej heller fastsættes der i højere grad mål for bestemte typer af unge end andre. Det ser med andre ord ud til, at almindelig daglig levevis er en indsatsstype, der leveres over for langt de fleste unge, også uden at der er fastsat mål for det.

7.6 Behandlingsindsatser

En række forskningsbaserede undersøgelser peger på, at behandlingsstrategier over for adfærdsvanskelige eller kriminelle unge er mest virkningsfulde, hvis de tager udgangspunkt i, hvordan de unges problemadfærd udvikles og opretholdes og søger at reducere denne adfærd. Samtidig er det væsentligt at opbygge alternative måder at tænke og handle på for de unge.⁷¹ Den socialfaglige litteratur angiver, at det er vigtigt, at der i behandlingsindsatsen arbejdes målrettet med den unges selvkontrol og afholdelse fra kriminalitet, snarere end psykologisk orienterede tilgange rettet mod andre områder. Dog har mange af de anbragte unge på sikrede institutioner mange typer problemer, hvorfor psykologisk behandling eller rådgivning formodentlig kan være virksomt for nogle.⁷² Det må anses for vigtigt, at indsatsen er tilpasset den enkelte unges problemstillinger og er multifacetteret i det omfang, det er nødvendigt.

Analyser af behandling og socialfaglig indsats over for kriminelle viser, at kriminelle unge, der har modtaget en eller anden form for målrettet behandling, klarer sig bedre efterfølgende end unge, som ingen behandling har modtaget. Udenlandske erfaringer viser, at institutionsanbringelser og fængselsstraffe, der ikke indebærer en "intensiv" og "ekstraordinær" behandling, i bedste fald ingen effekt har og indebærer en egentlig risiko og negativ effekt. Denne negative effekt er særlig stor, hvis de unge overlades til sig selv og hinanden.⁷³

Forskning og erfaringer tyder således på, at det kan være problematisk, hvis de unge på sikrede institutioner fastholdes, uden at der forekommer en eller anden form for hjælp. Endvidere tyder det på, at denne hjælp skal være bredt orienteret og indeholde flere behandlingselementer, såsom sigte på at udvikle adfærdsmæssige og sociale færdigheder, selvkontrol, indlevelsessevne, beherskelse af vrede, problemløsning mv. samt erhvervstræning og uddannelse. Det anses endvidere for centralt, at indsatsen er individuelt tilpasset og varieret. Det er derfor vigtigt,

⁷¹ Nissen 2006, s. 57.

⁷² Ibid.

⁷³ Kyvsgaard 1998, s. 210, Kyvsgaard 2001, s. 12-14, Nissen 2006

at SIP gør det muligt at dokumentere indsatsens variation og bredde og ikke alene fokuserer på et enkelt element eller to. Ud over indsatser rettet mod social adfærd og psykologiske problemstillinger ser SIP derfor også på indsatser rettet mod den unges fysiske sundhed, den unges relationer til sit netværk (familie og venner) samt den unges eventuelle misbrug.

Nedenstående Tabel 24 viser, indenfor hvilke af de nævnte behandlingsområder, der er fastsat mål og gennemført forskellige typer indsats. Som det fremgår, er de unges sociale udvikling og adfærd det behandlingsområde, som der i de fleste tilfælde formuleres mål og gennemføres faglig indsats for. Dette efterfølges af henholdsvis mål og indsats i forhold til de unges fysiske sundhed, psykiske problemstillinger, misbrug og netværksrelationer. For sidstnævntes vedkommende er der tilsyneladende tale om et område, hvor der relativt sjældent fastsættes egentlige mål, men ofte gennemføres en indsats. I det følgende vil de forskellige behandlingsområder blive gennemgået.

Tabel 24. Fastsatte mål og indsatser gennemført inden for området "behandlingsindsatser". Personalets svar. Procent.

Område	Mål fastsat	Indsats gennemført
Social udvikling og adfærd	61	74
Fysisk sundhed	51	64
Psykiske problemer	34	35
Misbrug	32	30
Netværksrelationer	29	44
Andre problemstillinger	4	4
Procentgrundlag	46-57	45-57

Auditpanelet genkender dette billede af arbejdet på de sikrede institutioner. På de fleste institutioner er det et bevidst valg at arbejde med social udvikling og adfærd, da størstedelen af de unge har problemer med dette. Det ligger desuden naturligt i institutionernes rammer at arbejde med dette område, da selve anbringelsen i uvante rammer og med ukendte voksne og unge stiller store krav til de unges sociale adfærd og udvikling. Fysisk sundhed er desuden et område, som institutionerne har god erfaring med, da fællesaktiviteter mellem unge og personale i form af sport og motion ofte er et godt udgangspunkt for en tæt relation.

Panelet mente derudover, at der var kommet øget fokus på netværksrelationer, og at fokus blev flyttet til misbrugsproblemer, hvis dette i løbet af anbringelsen viste sig at være relevant.

Social udvikling og adfærd

For 61 % af de unge i undersøgelsesgruppen var der i deres individuelle planer på institutionen fastsat et eller flere mål vedrørende deres sociale udvikling og adfærd. Den nedenstående Tabel 25 viser, hvilke punkter disse mål har haft fokus på. Flest unge havde mål i forhold til at øge deres selvværd og selvstændighed (71 %), efterfulgt af mål vedrørende udvikling af de unges sociale kompetencer og handlingsstrategier (63 %), reduktion af de unges kriminelle eller kriminalitetsskabende identitet (54 %), udvikling af de unges empati (49 %) og reduktion af de unges aggressive adfærd (49 %).

Tabel 25. Fastsatte mål i de unges individuelle planer inden for området "social udvikling og adfærd". Andel, som har svaret "ja". Personalets svar.

Fastsatte mål: Social udvikling og adfærd	Procent
Øge den unges selvværd og selvstændighed	71
Udvikle sociale kompetencer og handlingsstrategier	63
Reducere kriminel eller kriminalitetsskabende identitet	54
Udvikle empati	49
Reducere aggressiv adfærd	49
Procentgrundlag	35

74 % af de unge i undersøgelsesgruppen har modtaget en eller anden form for socialfaglig indsats på dette område. Der er altså også på dette område nogle unge, der modtager en specifik indsats, selvom dette ikke nødvendigvis af målfastsat. I beskrivelsen af hvilke fokuspunkter den socialfaglige indsats har haft, svarer personalet, at det for alle unge, der har modtaget en indsats på dette område, har handlet om at give dem en struktureret og forudsigelig hverdag. Dette fremgår af tabel 26.

Tabel 26. Fokuspunkter i indsatsen inden for området "social udvikling og adfærd". Andel, som har svaret "ja, i nogen grad" og "ja, i høj grad". Personalets svar.

Indsatsen fokuspunkter: Social udvikling og adfærd	Procent
At give den unge en struktureret og forudsigelig hverdag	100
At give den unge klare regler og konsekvenser ved regelbrud	93
At give den unge en forståelse for socialt samspil	86
At skabe en tæt relation til den unge	84
At motivere den unge til at deltage i sociale fællesskaber	79
At motivere den unge til at bidrage til sociale fællesskaber	79
At styrke den unges evne til mestring	75
At øge den unges empatiske evner	64
Procentgrundlag	40-43

Det fremgår også af tabel 26, at mere end 9 ud af 10 unge på dette indsatsområde har modtaget en faglig indsats med fokus på at give de unge klare regler og konsekvenser ved regelbrud. Dernæst følger en indsats med fokus på at give de unge en forståelse for socialt samspil, at skabe en tæt relation til de unge, at motivere de unge til at deltage og bidrage til sociale fællesskaber, at styrke de unges evne til mestring samt at arbejde for at øge den unges empatiske evner.

Auditpanelet fandt, at tabellen er en korrekt gengivelse af indsatserne på en sikret institution. Selve organiseringen af de sikrede institutioner betyder, at struktur og regler er en naturlig del af hverdagen. At 100 % af de unge modtager en indsats rettet mod struktur og forudsigelighed hænger derfor sammen med grundlaget for institutionernes organisering snarere end med den konkrete indsats for den enkelte unge. Flere medlemmer af auditpanelet savnede derfor nuancer i svarkategorierne på spørgsmålet, så det ville være lettere at adskille den specialiserede indsats for den enkelte unge.

Der kan således være et dilemma for personalet i, at der en lang række fælles regler, der skal overholdes, samtidig med at de unge har forskellige individuelle behov, der skal tages hensyn til for at give dem den rette pædagogiske støtte.

Panelet understregede desuden, at konsekvenser ikke kun er gældende ved regelbrud. Der er i høj grad også tale om, at der er positive konsekvenser ved god opførsel og deltagelse i aktiviteterne, hvilket ikke fremgår af svarkategorierne i nedenstående tabel 26.

Når man ser på hvilke unge, der modtager en socialfaglig indsats rettet mod social udvikling og adfærd, er unge, der falder uden for normalområdet i kategorien 'adfærdsproblemer' på SDQ-skalaen, overrepræsenteret her sammenlignet med unge med andre problemstillinger.⁷⁴ Unge med store adfærdsmæssige problemer modtager altså i højere grad end andre unge en indsats rettet mod social adfærd og udvikling.

Psykiske problemer

Af Tabel 27 fremgår det, at af de unge, som har haft fastsat mål i deres individuelle planer vedrørende psykiske problemer, har 74 % haft mål, som handlede om at hjælpe den unge med at tackle sine mentale problemer, 58 % af de unge har haft mål rettet mod udredning af problemerne, mens 53 % af de unge har haft fast mål i deres individuelle planer, der handlede om observation og behandling af psykiske eller psykiatriske problemer.

Tabel 27. Fastsatte mål i de unges individuelle planer inden for området "psykiske problemer". Andel, som har svaret "ja". Personalets svar.

Fastsatte mål: Psykiske problemer	Procent
Hjælpe den unge med at tackle sine mentale problemer	74
Udredning af psykiske eller psykiatriske problemer	58
Observation og behandling af psykiske eller psykiatriske problemer	53
Procentgrundlag	19

Med hensyn til fokuspunkterne for den faglige indsats på dette område, viser Tabel 28, at individuelle samtaler mellem personalet og den unge var et fokuspunkt for 80 % af de unges vedkommende. En næsten ligeså stor andel modtog psykologsamtaler, mens 47 % af de unge deltog i en eller anden form for individuel træning. 29 % havde samtaler med en psykiater under anbringelsen og 18 % var i medicinsk behandling. Nogle få modtog forskellige former for samtaler, terapi og træning med andre unge.

⁷⁴ Signifikant på 90 %-niveau for fastsættelsen af mål og på 90 %-niveau for gennemførelse af indsats (χ^2 -test).

Tabel 28. Fokuspunkter i indsatsen inden for området "psykiske problemer". Andel, som har svaret "ja, i nogen grad" og "ja, i høj grad". Personalets svar.

Indsatsen fokuspunkter: Psykiske problemer	Procent
Individuelle samtaler	80
Psykologsamtaler	79
Individuel træning	47
Samtaler med psykiater	29
Medicinsk behandling	18
Gruppesamtaler med andre unge	6
Gruppeterapi med andre unge	0
Gruppetræning med andre unge	0
Procentgrundlag	16-20

Unge uden for normalområdet i kategorien 'emotionelle problemer' på SDQ-skalaen er overrepræsenteret i den gruppe af unge, som havde fastsat mål, og som modtog en faglig indsats på dette område, sammenlignet med unge med andre problemstillinger.⁷⁵ Derudover ser det ud til, at unge med store kammeratskabsproblemer også i højere grad modtager en indsats på dette område end andre unge⁷⁶. Dette er dog ikke nødvendigvis en indsats, der er fastlagt mål for i de unges individuelle planer.

Fysisk sundhed

Godt halvdelen af de unge i undersøgelsesgruppen havde fastsatte mål vedrørende deres fysiske sundhed i deres individuelle planer. Tabel 29 viser, hvilke punkter målene fokuserer på. Som det fremgår, havde næsten alle planer for unge med mål inden for dette område fokus på at motivere de unge til fysisk udfoldelse. Dernæst kommer mål med fokus på at give den unge en sund livsstil og at motivere den unge til et bedre søvnmønster. Henholdsvis en tredjedel og en fjerdedel af de unges individuelle planer med fokus på fysisk sundhed indeholdt mål med fokus på vægttab eller vægtforøgelse og forbedring af den unges motorik.

Tabel 29. Fastsatte mål i de unges individuelle planer inden for området "fysisk sundhed". Andel, som har svaret "ja". Personalets svar.

Fastsatte mål: Fysisk sundhed	Procent
Motivere til fysisk udfoldelse	93
Sund livsstil	82
Motivere den unge til bedre søvnmønster	71
Vægttab eller vægtforøgelse	32
Forbedre den unges motorik	25
Procentgrundlag	28

For så vidt angår fokuspunkterne i den faglige indsats på dette område, viser Tabel 30, at fysiske aktiviteter og træning med den unge i en fast døgnrytme er de mest udbredte fokuspunkter i indsatsen. Dernæst kommer kost- og sundhedsvejledning og træning af den unges motorik og balance.

⁷⁵ Signifikant på 95 %-niveau.

⁷⁶ Signifikant på 95 %-niveau.

Tabel 30. Fokuspunkter i indsatsen inden for området "fysisk sundhed". Andel, som har svaret "ja, i nogen grad" og "ja, i høj grad". Personalets svar.

Indsatsen fokuspunkter: Fysisk sundhed	Procent
Fysiske aktiviteter	83
Træne den unge i en fast døgnrytme	83
Kost- og sundhedsvejledning	61
Træning af motorik og balance	27
Procentgrundlag	33-36

Unge, der ligger uden for normalområdet i kategorierne hyperaktivitet og kammeratsskabsproblemer⁷⁷, modtager oftere faglig indsats inden for dette område end unge med andre problemstillinger. Det er dog ikke nødvendigvis en indsats, som der er fastsat eksplicitte mål for.

Netværksrelationer

Mål i de unges individuelle planer på institutionen vedrørende netværksrelationer fordeler sig som det fremgår af tabel 31. Målene har primært fokus på henholdsvis etablering af støtte fra de unges pårørende, opbygning af positive relationer til pårørende og modvirkning af negativ indflydelse fra den unges sociale netværk. Derefter følger mål med fokus på opbygning af positive sociale relationer og modvirkning af negativ indflydelse fra pårørende.

Tabel 31. Fastsatte mål i de unges individuelle planer inden for området "netværksrelationer". Andel, som har svaret "ja". Personalets svar.

Fastsatte mål: Netværksrelationer	Procent
Etablere støtte fra pårørende	69
Opbygge positive relationer til pårørende	69
Modvirke negativ påvirkning fra sociale relationer	69
Opbygge positive sociale relationer	44
Modvirke negativ påvirkning fra pårørende	19
Procentgrundlag	16

Fokuspunkterne i indsatsen inden for dette område er, som det ses i tabel 32, for det første at gå i dialog med den unge om hans eller hendes netværk. Dernæst at arbejde for at der kommer besøg af familien og 'positive' relationer i den unges omgangskreds. Kontinuerlig telefonisk kontakt med pårørende og familiesamtaler er også relativt udbredte indsatsområder.

⁷⁷ Begge signifikant på hhv. 90 % og 95 %-niveau.

Tabel 32. Fokuspunkter i indsatsen inden for området "netværksrelationer". Andel, som har svaret "ja, i nogen grad" og "ja, i høj grad". Personalets svar.

Indsatsen fokuspunkter: Netværksrelationer	Procent
Dialog med den unge om netværk	68
Arbejde for at der kommer besøg af familien	63
Arbejde for at der kommer besøg af "positive" relationer	58
Kontinuerlig telefonisk kontakt med pårørende	50
Familiesamtaler	39
Tolkebistand i forbindelse med kontakt til pårørende	9
Familierådgivning	0
Procentgrundlag	20-25

Unge uden for normalområdet i kategorien kammeratskabsproblemer på SDQ-skalaen får i højere grad end unge med andre problemstillinger fastsat mål i deres individuelle planer på dette område.⁷⁸

Misbrug

De unge, som har tilkendegivet et misbrug i form af anvendelsen af et eller flere rusmidler hver dag eller næsten hver dag, modtager i større udtrækning end unge med andre problemstillinger faglige indsatser rettet mod misbrugsproblemer.⁷⁹ Nedenstående Tabel 33 viser hvilke punkter de mål, som er fastsat i de unges individuelle planer på institutionen inden for misbrugsområdet, fokuserer på.

Tabel 33. Fastsatte mål i de unges individuelle planer inden for området "misbrug". Andel, som har svaret "ja". Personalets svar.

Fastsatte mål: Misbrug	Procent
Motivere den unge til at ændre sin brug af og indstilling til euforiserende stoffer	89
Motivere den unge til at ændre sin brug af og indstilling til alkohol	67
Motivere den unge til at ændre sin brug af og indstilling til misbrug af medicin	35
Procentgrundlag	17-18

Som det fremgår, fokuserer målene primært på at motivere den unge til at ændre sin brug af og indstilling til henholdsvis euforiserende stoffer og alkohol. Indsatsen i forhold til at nå disse mål er primært pædagogiske samtaler, hvilket fremgår af Tabel 34. For 81 % af de unge som modtog en faglig indsats rettet mod misbrug, bestod denne indsats blandt andet af pædagogiske samtaler. Fysiske aktiviteter som et middel til at afvænne de unge fra et misbrug var også relativt ofte anvendt, mens misbrugsrådgivning og samtaler med psykolog eller psykiater blev anvendt i henholdsvis en fjerdedel og en femtedel af tilfældene. Ingen af de unge i undersøgelsesgruppen modtog egentlig misbrugsbehandling under anbringelsen.

⁷⁸ Signifikant på 90 %-niveau.

⁷⁹ Signifikant på 95 %-niveau.

Tabel 34. Fokuspunkter i indsatsen inden for området "misbrug". Andel, som har svaret "ja, i nogen grad" og "ja, i høj grad". Personalets svar.

Indsatsen fokuspunkter: Misbrug	Procent
Pædagogiske samtaler	81
Fysiske aktiviteter	50
Misbrugsrådgivning	25
Samtaler med psykolog eller psykiater	20
Misbrugsbehandling	0
Procentgrundlag	15-16

7.7 Er behandlingsindsatsen individuelt tilpasset?

Som tidligere nævnt peger en række forskningsundersøgelser på, at en målrettet behandling af kriminelle unge i institutionsanbringelse anses for nødvendig, hvis der skal opnås en positiv effekt. Den ovenstående gennemgang af behandlingsindsatsen på de sikrede institutioner peger på, at der gennemføres flere forskellige behandlingstiltag rettet mod de unge i løbet af anbringelserne. Mange af tiltagene er endvidere målsatte i de unges individuelle planer på institutionerne.

Forskning peger endvidere på, at det er centralt, at behandlingsindsatsen er bredt orienteret og individuelt tilpasset. Tabel 35 viser andelen af unge med de forskellige problemstillinger ved indskrivning, som i løbet af deres anbringelse fik fastsat behandlingsmål i deres individuelle planer og modtog behandlingsindsatser, inden for hvert område.

Tabel 35. Fastsatte mål og gennemførte behandlingsindsatser i forhold til de unges problemstillinger (unge uden for normalområdet på SDQ-skalaen). Andel af de unge med den pågældende problemstilling. Personalets svar.

	Social udvikling og adfærd		Fysisk sundhed		Psykiske problemer		Misbrug		Netværksrelationer	
	Mål	Indsats	Mål	Indsats	Mål	Indsats	Mål	Indsats	Mål	Indsats
Misbrugsproblemer	55	64	36	46	18	18	64**	55*	0	18
Emotionelle problemer	63	100*	75	75	75**	75**	25	25	50	50
Adfærdsproblemer	81*	81	56	81	40	43	33	33	29	43
Hyperaktivitet	77	77	58	92*	46	36	39	42	39	58
Kammeratskabsproblemer	68	79	72*	94**	42	65**	37	28	47*	61
Prosocial adfærd	75	70	58	74	42	42	32	37	33	50
Alle unge	61	74	51	64	34	35	32	30	29	44

* Signifikant på 90 %-niveau.

** Signifikant på 95 %-niveau.

Det fremgår af tabellen, at der for mange unges vedkommende blev tilrettelagt en indsats, som var tilpasset de problemstillinger, der blev beskrevet ved deres indskrivning. Blandt unge med misbrugsproblemer modtog betydeligt flere en misbrugsrettet indsats end hele undersøgelsesgruppen set under ét. Unge med emotionelle problemer modtog i højere grad en indsats rettet mod psykiske problemer. Unge med adfærdsproblemer modtog i højere en indsats rettet mod social udvikling og adfærd, og unge med hyperaktivitets- eller opmærksomhedsproblemer mod-

tog i højere grad en indsats rettet mod fysiske aktiviteter. Endelig modtog unge med kammeratskabsproblemer i højere grad end andre unge en indsats rettet mod fysiske aktiviteter, psykiske problemer samt netværksrelationer.

Ved auditmødet blev sammenhængen mellem at have kammeratskabsproblemer og modtage en indsats mod fysisk sundhed diskuteret. Nogle paneldeltagere fandt sammenhængen overraskende, men de fleste mente, at det gav god mening. Deltagelse i holdaktiviteter, hvor der er faste regler og strukturer, blev set som en god indgang til at skabe forståelse og samarbejde mellem de unge, hvilket bidrog til en spirende kammeratskabsfølelse. Fysisk aktivitet var således en "nem" indgang til at arbejde med sociale relationer samtidig med, at det gav positive sideeffekter som bedre sundhed og naturlig træthed, hvilket også kunne bidrage til at skabe en fornuftig døgnrytme for de unge.

Det bør nævnes i denne sammenhæng, at det ikke kan udelukkes, at beskrivelserne af mål og indsatser fra personalet er påvirket af de unges og personalets egne beskrivelser af de unges problemstillinger. Det vil sige, at personalet vil være mere tilbøjelige til at dokumentere en bestemt type indsats, der passer til unge med en bestemt type problemer, selvom indsatsen i de pågældende tilfælde reelt ikke har været mere intensiv end for unge med andre problemstillinger. En sådan 'strategisk' skemabesvarelse fra personalets side synes imidlertid ikke sandsynlig. For det første spørges der til faktisk nedskrevne mål i de unges individuelle planer, og for det andet besvares skemaet rettet mod mål og indsatser i forbindelse med de unges udskrivning, hvor ovenstående problembeskrivelser er baseret på indskrivningsskemaerne. Der er således en tidsmæssig forskydning på skemabesvarelserne på i gennemsnit to måneder. Endvidere har medarbejderne i udfyldelsen af udskrivningsskemaerne i praksis kun sjældent umiddelbar adgang til indskrivningsbesvarelsen.

8 De unges situation ved anbringelsens afslutning

I dette kapitel beskrives de unges situation ved anbringelsens afslutning baseret på de skemabesvarelser, som personalet og den unge selv har givet i forbindelse med, at den unge forlod institutionen. Kapitlet vedrører resultatindikatorerne *misbrug*, *social adfærd* og *psykisk tilstand*.

8.1 Misbrug

Ved indskrivningen på de sikrede institutioner angav 29 % af de unge i undersøgelsesgruppen, at de anvendte hash hver dag eller næsten hver dag. Ved udskrivningen angiver 25 % af de unge, at de anvender hash ligeså jævnligt, jf. nedenstående tabel 36. Med hensyn til misbrug af øvrige rusmidler er der tale om ganske få unge ved såvel indskrivning som udskrivning.

De unge, der angiver et stort hashforbrug har i vid udstrækning modtaget socialfaglig indsats rettet mod deres misbrug. Der er en klar sammenhæng mellem de unge, der misbruger hash og de unge, som har modtaget en målrettet misbrugsindsats.⁸⁰ Dog ser det alligevel ud til, at en uændret andel unge bruger hash hver dag eller næsten hver dag ved udskrivningen fra institutionen, hvilket må give anledning til undren. Det må som udgangspunkt forventes, at institutionens sikring alene bør have en positiv virkning på de unges forbrug af rusmidler, eftersom adgangen til rusmidler er blevet betydeligt vanskeligere eller ideelt set decideret afskåret.

Resultatet bør dog tages med væsentlige forbehold. Dels er der tale om et relativt meget lille antal unge, dels kan der være tale om en målefejl i dataindsamlingen. Ved udskrivningen bliver de unge spurgt til, hvor ofte de anvender de forskellige rusmidler. Det er dog ikke i spørgsmålet præciseret, hvorvidt der menes anvendelse, *mens* den unge har været anbragt, eller anvendelse *inden* den unge blev anbragt. Dette har givetvis påvirket de unges svar. Dette problem har efterfølgende givet anledning til ændring af dette spørgsmål, således at det i fremtiden præciseres, at der spørges til de unges forbrug af rusmidler *under* anbringelsen.

Auditpanelet blev bedt om at forholde sig til de unges besvarelser vedrørende hashrygning. Panelet var meget skeptisk overfor de unges besvarelser. Det forekommer, at der smugles hash ind på de sikrede institutioner, og hvis de unge har muligheden for det, vil de fleste ryge hash. Det er dog usandsynligt, at de unge har haft mulighed for at ryge hash dagligt under anbringelsen. Hvis der reelt er så meget hash på institutionerne, var der enighed om, at der bør iværksættes en styrket indsats.

Ud over muligheden for at besvarelserne er baseret på en målefejl, idet spørgsmålet ikke har været præcist nok formuleret, mente panelet også, at nogle unge opfattede misbrug som en naturlig del af deres hverdag og svarede i forhold til, hvordan de ville opføre sig, hvis de havde mulighed for at ryge hash. Samtidig havde en institution erfaring med, at de unge gav udtryk for et stort misbrug samtidig med at test (frivillige urinprøver) afslørede, at de ikke var påvirkede af rusmidler. En del af forklaringen på de unges angivelser af misbrug kan måske findes i det forhold, at det at give udtryk for at bryde institutionens regler er med til at give prestige i unge-gruppen.

---

⁸⁰ Signifikant på 95 %-niveau.

Tabel 36. Misbrug af alkohol og euforiserende stoffer ved indskrivning og ved udskrivning. Svar, der tilkendegiver brug hver dag eller næsten hver dag. De unges svar.

	Indskrivning	Udskrivning
Alkohol	4	0
Hash	29	25
Designerdrugs (fx ecstasy, amfetamin)	0	0
Medicin (fx Ketogen, Rohypnol)	2	0
Lightergas / opløsningsmidler	2	0
Hårde stoffer (fx kokain, heroin)	2	4
Andet	0	0
Procentgrundlag	36-49	27-28

8.2 Psykisk og social situation

Ved indskrivningen var der generelt en tendens til, at personalet vurderede, at de unge havde flere og kraftigere problemer, end de unge selv gjorde, målt på SDQ-skalaen. Dette billede gentager sig i besvarelsen af SDQ ved de unges udskrivning (tabel 37). Med undtagelse af kategorierne adfærdsproblemer og hyperaktivitet, vurderer personalet signifikant en højere andel af de unge til at have større problemer end de unge selv gør⁸¹.

⁸¹ Kategorierne emotionelle problemer, prosocial adfærd og total score signifikant på 95 %-niveau, kategorien kammeratskabsrelationer signifikant på 90 %-niveau.

Tabel 37. Undersøgelingsgruppens udfald på SDQ-skalaen ved indskrivning og udskrivning. De unges og personalets svar. Procent.

	Indskrivning		Udskrivning	
	De unges svar	Personalets svar	De unges svar	Personalets svar
Emotionelle problemer				
Normalområdet	98	77	97	68
Midtergruppe	0	9	3	5
Uden for normalområdet	2	14	0	26
Adfærdsproblemer				
Normalområdet	64	63	59	54
Midtergruppe	15	9	21	16
Uden for normalområdet	21	28	21	30
Hyperaktivitet				
Normalområdet	64	64	70	58
Midtergruppe	13	13	10	16
Uden for normalområdet	23	23	20	26
Kammeratskabsproblemer				
Normalområdet	82	53	76	58
Midtergruppe	18	14	21	4
Uden for normalområdet	0	33	3	39
Prosocial adfærd				
Normalområdet	80	44	83	58
Midtergruppe	7	21	10	12
Uden for normalområdet	13	35	7	30
Total score				
Normalområdet	83	63	86	54
Midtergruppe	15	9	11	9
Uden for normalområdet	2	29	4	37
Procentgrundlag	41-49	56-57	28-30	57

9 Resultater af anbringelserne

For at vurdere betydningen af udviklingen i personalets og de unges svar på SDQ-skalaen mellem ind- og udskrivning, anvendes der i det følgende to metoder, henholdsvis en test af den statistiske signifikans af forskellene i målinger og en estimeret effektstørrelse.

For så vidt angår den statistiske test af signifikans vedrører det sandsynligheden for, at de observerede forskelle kunne være fremkommet ved en tilfældighed i udvælgelsen af undersøgelsesgruppen. Det skal dog nævnes, at selvom forskellene i denne analyse er statistisk signifikante, skal de alligevel tages med forbehold, da undersøgelsesgruppen, som tidligere nævnt, ikke er udvalgt med henblik på at tilstræbe repræsentativitet.

Den estimerede effektstørrelse beskæftiger sig med i hvilket omfang eventuelle signifikante forskelle kan formodes at have praktisk betydning for de unges livssituation. Det skal understreges, at der ikke er tale om en egentlig klinisk signifikans eller effektstørrelse, da der ikke anvendes en kontrolgruppe i SIP. Der skal endvidere også i dette tilfælde tages højde for det relativt lille antal unge i undersøgelsesgruppen. Alt i alt skal resultaterne således tolkes med forsigtighed.⁸²

De statistiske tests af signifikans og beregning af estimerede effektstørrelse kan dog give nogle indikationer af, hvilken betydning de observerede forskelle har i praksis. Effektstørrelsen beregnes ud fra nedenstående formel:

$$\frac{\text{Score}_1 - \text{Score}_2}{\sqrt{(\sigma_1^2 + \sigma_2^2) / 2}} = d$$

Hvor Score_1 og Score_2 er de to gennemsnit, som sammenlignes (baseline- og opfølgingsmålingerne); σ_1 og σ_2 er standardafvigelse for de respektive målinger; og d betegner den estimerede effektstørrelse (kaldet Cohen's d). Resultatet af beregningerne kan fortolkes i henhold til denne nøgle:⁸³

$d < 0,2$	= Ingen eller lille effekt
$0,2 \leq d < 0,5$	= Lille til moderat effekt
$0,5 \leq d < 0,8$	= Moderat til stor effekt
$d > 0,8$	= Stor effekt

I vurderingen af effektstørrelsen tilrådes det samtidig at inddrage overvejelser om, hvilken effektstørrelse man forventer at finde.⁸⁴ Som beskrevet tidligere om målsætningerne for anbringelse på sikrede institutioner er der for en stor gruppe af anbragte unge tale om relativt korte anbringelser under omstændigheder, der kan gøre det vanskeligt at planlægge og gennemføre sammenhængende behandlingsforløb. Det er således indskrevet i målformuleringen, at der ikke altid forventes store effekter af anbringelserne på sikrede institutioner, hvilket betyder, at når alle de anbragte unge betragtes som helhed, kan der sandsynligvis ikke forventes store effektstørrelser.

⁸² Greve og Thastum 2008, Hinton 2004.

⁸³ Greve og Thastum 2008, Kazi 2003.

⁸⁴ Hinton 2004, s. 102.

I Tabel 38 gengives resultaterne af signifikanstesten på forskellene mellem SDQ-resultaterne ved ind- og udskrivning.⁸⁵ Det fremgår her, at forskellene mellem SDQ-resultaternes gennemsnit er relativt lavt i de fleste kategorier, og mange af forskellene er ikke statistisk signifikante. For de unges besvarelser er det alene i kategorien kammeratskabsrelationer, hvor der ser ud til at være en signifikant forskel mellem ind- og udskrivningsmålingerne, men der ser ud til at være tale om en meget lille udvikling i retning af forøgede kammeratskabsproblemer, som kun er svagt signifikant. Som det fremgår af den estimerede effektstørrelse, er der kun tale om en knap synlig udvikling på blot -0,05. Effektstørrelserne i de øvrige kategorier, med ikke-signifikante forskelle på ind- og udskrivningsmålingerne, er også meget små.

Tabel 38. Sammenligning af svar på SDQ-skalaen ved indskrivning og udskrivning. Personalets og de unges svar. Forskel på gennemsnit, signifikansniveau og effektstørrelse.

	Forskel på gennemsnit	Signifikansniveau (<i>p</i> -værdi)	Estimeret effektstørrelse
Personalets svar			
Emotionelle problemer	-0,7	0,02**	-0,26
Adfærdsproblemer	-0,3	0,45	-0,12
Hyperaktivitet	-0,2	0,31	-0,08
Kammeratskabsproblemer	-0,1	0,86	-0,04
Prosocial adfærd	0,8	0,06*	0,27
Total score	-1,3	0,16	-0,16
Procentgrundlag		56-57	
De unges svar			
Emotionelle problemer	-0,1	0,32	-0,05
Adfærdsproblemer	0,2	0,69	0,14
Hyperaktivitet	0,3	0,16	0,11
Kammeratskabsproblemer	-0,1	0,10*	-0,05
Prosocial adfærd	-0,2	0,32	0,09
Total score	-0,1	0,32	-0,02
Procentgrundlag		24-27	

*Signifikant på 90 %-niveau

**Signifikant på 95 %-niveau

For personalets besvarelser er der tale om en signifikant forskel mellem ind- og udskrivningsmålingerne i to kategorier, henholdsvis en lille forbedring af de unges prosociale adfærd (0,27), der er svagt signifikant, og en lille negativ effekt af de unges emotionelle problemer (-0,26), der er moderat signifikant.

Auditpanelet blev bedt om at forholde sig til disse to konklusioner. I forhold til forbedringerne af de unges prosociale adfærd mente en del af panelet, at resultaterne er korrekte, idet de unge rent faktisk opfører sig markant bedre efter en periode på institutionen. De faste og forudsigelige rammer og det pædagogiske arbejde gør det muligt for de unge at aflæse regler og normer, og de lærer at opføre sig ordentligt – noget nogle af de unge aldrig har hørt om før. De unge nyder den store grad af voksenkontakt, og at pædagogerne gør meget ud af at fortælle dem,

⁸⁵ Det er anvendt Wilcoxon signed-ranks tests.

at de er betydningsfulde. For enkelte unge drejede den forbedrede opførelse sig dog om, at de strategisk lærte at tilpasse sig reglerne, så de lærte at gøre, hvad de voksne ønskede – uden at der dermed fandt en reel forbedring af deres opførelse sted.

For de unge, hvor personalet så en reel forbedring af opførelse, tvivlede panelet dog på, at forbedringen i den pro-social adfærd ville vare ved, når de forlod institutionen. De unge vil ofte gerne fortsætte den gode udvikling, men de har ikke været på institutionen længe nok til at kunne videreføre udviklingen alene, og alle institutioner oplever, at der ofte er en utilstrækkelig opfølgning, når de unge forlader den sikrede institution.

Den negative effekt på de emotionelle problemer blev af panelet betragtet som et tegn på, at de unges problemer blev mere synlige. De opfatter det således ikke sådan, at de unge får det værre, men dels at personalet bliver bedre til at læse og forstå de unge og derved bliver bedre til at besvare SDQ-spørgsmålene retvisende, og dels at de unge efter en periode på en sikret institution lader facaden falde og viser personalet, hvordan de virkelig har det. Arbejdet med de unge handler meget om at tale om deres problemer, og hvorfor de er endt på en sikret institution. Denne konsekvente fokus på problemer giver efter et stykke tid de unge en større selvindsigt, hvilket ifølge panelet bør føre til, at det kan ses, at de unge har det dårligt. Det samlede auditpanel var således enig om, at det var positivt, at de unges emotionelle problemer blev mere synlige. Dette gør det nemmere for personalet at arbejde med de unges problemer og dermed give dem en konstruktiv behandling, der kan fremme en positiv udvikling, når de unge forlader institutionen.

På sigt vil data kunne give viden om, hvilken betydning længden af anbringelsen har for udviklingen i emotionelle problemer.

9.1 Anbringelsens betydning for resultatet

Det er vanskeligt på baggrund af det foreliggende datamateriale at analysere hvilke elementer i den socialfaglige indsats, som har gjort sig gældende i de unges udvikling. Som nævnt i forbindelse med formuleringen af målsætningen for anbringelse på sikrede institutioner må der tages højde for, at en anbringelse på en sikret institution ikke kan forventes at være en garanti for, at den enkelte unge udvikler sig i markant positiv retning.

Det betyder på den ene side, at man højst kan tale om, at der er en sandsynlighed for, at indsatsen udgør et virksomt element i en udviklingsproces. På den anden side betyder det også, at såfremt der kan iagttages en forbedring af den enkelte unges situation, kan man højst tale om, at der er en sandsynlighed for, at indsatsen har bidraget til forbedringen.

Evalueringsspørgsmålet i SIP afspejler disse overvejelser i sit fokus på, hvilke områder indsatsen overfor en anbragt ung kan *bidrage* til at understøtte, påbegynde eller skabe en forbedring af den unges situation.

Det er i lyset af disse overordnede overvejelser, at resultater af SIP skal fortolkes. Den negative udvikling i undersøgelsesgruppen med hensyn til de unges emotionelle problemer, skal således vurderes i forhold til de særlige betingelser for den socialfaglige indsats på sikrede institutioner, for så vidt angår fx anbringelsestid og unge i varetægtssurrogat. Den samme fortolkningsramme skal nedlægges over den observerede positive udvikling i de unges pro-social adfærd, hvor udviklingen på samme måde næppe ubetinget kan forklares i kraft af den gennemførte socialfaglige indsats.

Når det er sagt, vil det være relevant at undersøge, fx hvilken betydning indholdet af de gennemførte behandlingsindsatser spiller for, hvorvidt de unge udvikler sig positivt eller negativt. Den unges baggrund bredt betraget vil også være oplagte analyseområder, hvor der kunne inddrages områder som fx positiv eller negativ påvirkning fra familie og andet netværk eller den unges tidligere kriminalitet og/eller misbrug. Det kunne også være relevant at inddrage omstændighederne for de unges anbringelse, fx hvilken betydning anbringelsesgrundlaget har (fx varetægtsurrogat eller ungdomssanktion), eller om den unge er underlagt besøgs- og brevkontrol og derfor muligvis har vanskeligt ved at opretholde en almindelig kontakt til sin familie og venner. Andre forhold som kunne være relevant at undersøge kunne være, hvorvidt det har betydning, om de unge er anbragt på særligt sikrede frem for almindeligt sikrede afdelinger samt hvilken betydning anbringelsens længde har for de unges udvikling.

Endelig er det nødvendigt at vurdere resultaternes i lyset af undersøgelsesdesignet i SIP. Eftersom personalets første måling (baseline) foretages inden for 3 uger efter den unges ankomst til institutionen, kan personalet undervejs i anbringelsen blive opmærksomme på problemstillinger hos de unge, som er opstået forud for anbringelsen, men som ikke var tydelige ved anbringelsens start. Dette kan muligvis give anledning til visse forbehold.

Det er imidlertid ikke muligt på baggrund af det relativt sparsomme datagrundlag, som ligger til grund for denne rapport, at foretage sådanne mere detaljerede analyser af anbringelsernes betydning for de unges udvikling. Dette må i stedet overlades til fremtidige analyser i SIP, når databasen indeholder flere gennemførte anbringelsesforløb.

10 Konklusion

Denne rapport er et pilotstudie baseret på data fra SIP-sikret. Rapporten foretager en række analyser af datamaterialet i SIP med henblik på at illustrere og give eksempler på, hvilke analysemuligheder dette materiale indeholder.

Rapportens konklusioner skal tages med forbehold for et relativt lille datamateriale, der ikke er udvalgt med henblik på repræsentativitet for hele målgruppen af unge på de sikrede institutioner.

De unge i undersøgelsesgruppen er kendetegnet ved at have en skrøbelig familiemæssig baggrund, hvor en stor andel af de unges nærmeste familiemedlemmer har væsentlige sociale eller personlige problemer. De unge giver endvidere udtryk for at have dårlige erfaringer med skolen forud for anbringelsen, og en femtedel af de unge var umiddelbart inden anbringelsen hverken en del af skolesystemet eller arbejdsmarkedet.

Personalet på de sikrede institutioner vurderede ved indskrivningen de unge i undersøgelsesgruppen til at have store problemer primært i forhold til kammeratskabsrelationer og social adfærd. Samlet set vurderede personalet knap en tredjedel af de unge til at have en sådan samlet problembelastning, at det indikerede store sociale og psykiske problemer.

For mange unges vedkommende tyder det på, at de sikrede institutioner var i stand til at tilrettelægge en målrettet og individuelt tilpasset socialfaglig indsats. Det er dog vanskeligt på baggrund af det foreliggende datamateriale at vurdere, i hvilket omfang den socialfaglige indsats har hjulpet. Datamaterialet er ikke tilstrækkeligt stort til at foretage mere avancerede statistiske analyser internt i undersøgelsesgruppen med inddragelse af mange variable. Sådanne analyser må således afvente kommende rapporter i SIP.

Der er dog to forhold, hvor det med stor sandsynlighed kan konkluderes, at den socialfaglige indsats har haft en effekt. I forhold til prosocial adfærd har de unge udviklet sig i en positiv retning. Her blev flere unge vurderet til at ligge inden for normalområdet ved udskrivningen sammenlignet med indskrivningen.

Det andet forhold, som der er statistisk belæg for har ændret sig i løbet af anbringelsen, omhandler de unges emotionelle problemer. Analysen viser, at de unges emotionelle problemer er blevet tydeligere i løbet af anbringelsen, idet flere unge blev vurderet til at ligge uden for normalområdet af personalet ved udskrivning end ved indskrivning. Dette vurderes af auditpanelet som en positiv udvikling. Det er en nødvendighed for det pædagogiske arbejde, at de unge lader paraderne falde og viser, hvordan de reelt har det, og det at personalet kan se, hvor de unge har problemer, giver dem en bedre mulighed for at gå ind og arbejde med den enkelte unges problemer.

På områderne adfærdsproblemer, kammeratskabsproblemer og hyperaktivitet eller opmærksomhedsproblemer kunne der ikke iagttages nogen udvikling blandt de unge i undersøgelsesgruppen.

Litteratur

- Andreassen, T. (2003): *Behandling av ungdom i institusjoner. Hva sier forskningen?*Kommuneforlaget. Oslo.
- Axelsen, M.G., Arvesen, H.B. & Møller, S.Ø. (2009): *Evaluering af Det Sociale Indikatorprogram for sikrede institutioner*. Center for Kvalitetsudvikling. Århus.
- Breuk, R.E. et al. (2007): "The validity of questionnaire self-report of psychopathology and parent-child relationship quality in juvenile delinquents with psychiatric disorders", i *Journal of Adolescence*. Nr. 30, s. 761-771.
- Ebsen, F. og D. Krogh (2006): *Ude på noget?*Den Sociale Højskole. København
- Egelund, T. et al. (2004): *Små børn anbragt uden for hjemmet. En forløbsundersøgelse af anbragte børn født i 1995*. SFI. København.
- Egelund, T. og A. Hestbæk (2003): *Anbringelse af børn og unge uden for hjemmet. En forskningsoversigt*. SFI. København.
- Greve, M. og M. Thastum (2008): *Resultatevaluering af multisystemisk terapi i Danmark 2004-2007. Delrapport 2*. Center for Kvalitetsudvikling. Århus.
- Hansen, L. og Zobbe, K. (2006): *Fokus på anvendelsen af de sikrede afdelinger*. Teori og Metodecentret. Hillerød.
- Hinton, P. (2004): *Statistics Explained*. Routledge. London
- Isager et al. (2009): *Om audit – en metode til læring og kvalitetsudvikling i fagpraksis*. Center for Kvalitetsudvikling. Århus.
- Kazi, M.A.F. (2003): *Realist Evaluation in Practice. Health and Social Work*. Sage. London.
- Kyvsgaard, B. (1998): *Den kriminelle karriere*. Jurist og Økonomiforbundets Forlag. København.
- Kyvsgaard, B. (2001): "Bliver de mindre kriminelle af det? – effekten af tiltag overfor lovovertrædere", i *Socialpolitik*. Nr. 3, s. 11-14.
- Nissen, M. (2006): *Programteori og indikatorer til evaluering af kvalitet og virkninger af indsatsen på sikrede institutioner*. Center for Kvalitetsudvikling. Århus.
- Obel et. al. (2003): Spørgeskema om barnets styrker og vanskeligheder (SDQ-Dan), i *Ugeskrift for læger*. Nr. 165/5, s. 462-465.
- Pawson, R. & Tilley, N. (1997): *Realistic Evaluation*. Sage. London.
- Perthou et al. (2008): *Skolegang under anbringelse*. SFI. København.
- Søbjerg, L.M. (2008): *Unge og Forældre Om de Sikrede institutioner*. Center for Kvalitetsudvikling & Danske Regioner. København.

Bilag 1

Vurderingsskema for audit om den foreløbige rapport fra SIP-sikret, august 2009

Tema 1: Vurdering af de unge	
<p>1. Af rapportens side 24-26 fremgår det, at der er stor forskel på, hvordan personalet vurderer de unge, og hvordan de unge vurderer sig selv. Giv en vurdering af, hvad disse forskelle skyldes.</p>	
Tema 2: Væsentlige fokusområder	
<p>2. På side 38 fremgår det af tabel 24, at de væsentligste fokusområder i anbringelserne er "social udvikling og adfærd", "fysisk sundhed" og "psykiske problemer". På baggrund af din erfaring bedes du vurdere, hvorvidt dette er et retvisende billede af den faglige indsats på din sikrede institution og angive begrundelserne for eller imod.</p>	

<p>3. Af tabel 26 på side 39 fremgår, hvad de væsentligste fokuspunkter i indsatsen er indenfor området "social udvikling og adfærd". På baggrund af din erfaring bedes du vurdere, hvorvidt dette er et retvisende billede af indsatsen indenfor "social udvikling og adfærd" på din institution og angiv begrundelser for eller imod.</p>	
<p>4. Af tabel 35 side 44 fremgår det, at unge med kammeratskabsproblemer i højere grad end andre unge modtager en indsats rettet mod "fysisk sundhed". Vurder på baggrund af dine erfaringer, om denne type indsats kan gavne unge med disse problemstillinger og i så fald på hvilken måde.</p>	

Tema 3: Forbedring og forværring af de unges problemer under anbringelsen

5. I kapitel 9 fremgår det af tabel 38 side 49, at de unges prosoziale adfærd forbedres under anbringelsen. Vurder, hvorvidt dette stemmer overens med dine egne erfaringer, og hvilke årsager der kan være til denne udvikling.

6. I kapitel 9 fremgår det også, at de unges emotionelle problemstillinger forværres under anbringelsen. Vurder, hvorvidt dette stemmer overens med dine egne erfaringer, og hvilke årsager der kan være til denne udvikling.

<p>7. I tabel 36 på side 45 fremgår det, at en stor del af de unge angiver at have et hashmisbrug både ved indskrivningen og ved udskrivning fra den sikrede institution. På baggrund af dine erfaringer bedes du vurdere rigtigheden af disse oplysninger, samt vurdere hvorvidt de unges angivelser bør give anledning til øgede indsatser på dette område.</p>	
<p>* (ekstra spørgsmål). Tabel 21 på side 36 viser, at en stor del af de unge har lyst til at starte skole/uddannelse eller at få et job, når de forlader institutionen. Vurder ud fra dine erfaringer om dette udsagn skyldes det opdragende ifht. hvad der er "den korrekte besvarelse" eller om det er et reelt ønske fra de unge at få en uddannelse eller et job.</p>	

Tema 4: Kommentarer til rapporten	
8. Har du generelle kommentarer til rapporten?	
9. Har du specifikke kommentarer til rapporten?	